

Informovanost flák 2. stupn základních škol o problematice škany

Zuzana Libosvárová

Bakalá ská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Libosvárová**
Osobní číslo: **H13165**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Informovanost žáků 2. stupně základních škol o problematice šikany**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti šikany, staršího školního věku a školního vzdělávání.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FIELD, Evelyn M. Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele. Praha: Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1176-2.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOLÁŘ, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

SPALKOVÁ, Dája. Minimalizace šikany. Liberec: Aisis, 2008. ISBN 978-80-9040-712-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Magdalena Hanková

Centrum výzkumu FHS

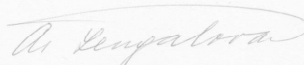
Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně19.2.2016

.....Libantron

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na informovanost žáků 2. stupně základních škol o šikaně. V teoretické části nabízí charakteristiku žáka staršího školního věku z hlediska biologického, kognitivního, emocionálního a sociálního vývoje. Pozornost je věnována také různým aspektům šikany v prostředí základních škol, a to především na její projevy, formy, důsledky a možnosti prevence. V praktické části se zaměřuje na zmapování informovanosti žáků 2. stupně základních škol o problematice šikany. Pro tyto účely byl vypracován kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření.

Klíčová slova:

Starší školní věk, primární vzdělávání, šikana, kvantitativní výzkum

ABSTRACT

This Bachelor thesis focuses on pupils at a second level of primary schools and their awareness of bullying. The theoretical part of the thesis offers characteristics of older pupils from various points of view; from biological, cognitive, emotional and social evolution. The attention is also devoted to various aspects of bullying in of primary schools environment and the special emphasis is placed on the manifestation of bullying, its forms, its consequences and its prevention. The practical part deals with mapping of the awareness of pupils at a second level of primary schools of the problems connected with bullying. A quantitative analysis in a form of questionnaire research was implemented for this purpose.

Keywords:

Older school age, primary education, bullying, quantitative analysis

Děkuji Mgr. Magdaléně Hankové za ochotu při vedení mé bakalářské práce, za cenné rady, podněty a připomínky. Svě rodině děkuji za podporu a trpělivost. Velké díky patří také děkům za to, s jakou upřímností a otevřeností vyplnili dotazníky.

Prohláším, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Obsah

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA JEDINCŮ V OBDOBÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	11
1.1 BIOLOGICKÉ PROMĚNY V OBDOBÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ U JEDINCŮ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	13
1.3 CITOVÝ VÝVOJ V OBDOBÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	14
1.4 SOCIALIZACE V OBDOBÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	15
2 ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	17
2.1 ZNAKY A PROJEVY ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY.....	19
2.2 OSOBNOST OBČANŮ ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	21
2.3 OSOBNOST AGRESORŮ ŠKOLNÍ VĚK.....	22
2.4 DĚDĚČEK ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	24
3 PREVENČNÍ A OCHRANNÉ ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	26
3.1 PREVENČNÍ ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	26
3.2 OCHRANNÉ ŠKOLNÍ VĚK V PROSTŘEDÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	27
3.2.1 OPATŘENÍ K EFEKTIVNÍMU OCHRANNÉ ŠKOLNÍ VĚK, ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠKOLNÍ VĚK.....	29
3.2.2 OBČANŮ ŠKOLNÍ VĚK.....	31
3.2.3 AGRESORŮ ŠKOLNÍ VĚK.....	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	34
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
4.2 CÍL VÝZKUMU.....	34
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4.4 VOLBA VÝZKUMNÉ STRATEGIE, METOD A TECHNIK	36
4.5 VÝZKUMNÝ VZOREK A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	36
4.6 PILOTNÍ OVĚŘENÍ DOTAZNÍKU.....	36
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	37
5.1.1 DOTAZNÍK	37
5.2 SHRNUJÍCÍ VÝSLEDK	59
5.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	66
SEZNAM PŘÍLOH	69

ÚVOD

š Nejlep-í cestou k vlastnímu ne-ť stí je zakrývat si o i p ed ne-ť stím jiných.õ

Václav Havel

Rizikové chování se ve škole objevuje bohužel stále častěji, především v ak projevy šikanování. Na základě vlastních zkušeností se šikanou, které jsem byla svědkem na základní škole, jsem se rozhodla problematikou zabývat. Moje bakalářská práce se konkrétně zaměřuje na Informovanost třetího stupně základních škol o problematice šikanování, protože toto téma je velmi závažný problém. Šikana by se neměla nikdy podceňovat, nejdříve ji je třeba odhalit a začít ji řešit. Toto téma se dotýká celé naší společnosti.

Ve svojí bakalářské práci se budu zabývat charakteristikou jedince staršího školního věku, kognitivním vývojem, biologickými proměnnými, citovým vývojem, socializací a výchovou. Osobností oběti a agresora, dle sledky šikanování, jak úspěšně řešit šikanu, prevencí šikanování a práci s aktéry šikanování. Dále se budu zabývat šikanou v prostředí základní školy a její prevencí.

Šikanování jsou nejčastěji slabší jedinci, kteří se nedokážou vlastními silami bránit. Často se stane, že dítě nastoupí do nové školy a rodiče si pokládají otázky: „Co, když mu bude někdo ublížovat? Jak ho ochráníme?“ Pokud je dítě opravdu šikanováno, rodiče často neví, jak se mají zachovat.

Cílem mojí bakalářské práce je prozkoumat problematiku šikanování v prostředí základní školy a to jak v rovině teoretické, tak i praktické. Teoretická část se skládá ze tří kapitol rozdělených do dalších podkapitol. V praktické části se budu zabývat prozkoumáním šikanování na základních školách v okrese Uherské Hradiště. Tato část je založena na kvantitativním dotazníkovém výzkumu. Hlavním cílem je zjistit, jaká je informovanost třetího stupně základních škol o problematice šikanování.

I. TEORETICKÁ ÁST

1 CHARAKTERISTIKA JEDINC V OBDOBÍ STARŠÍHO TRKOLNÍHO V KU

Jelikož se v naší práci budeme zaměřovat na fáze 2. stupně základních –kol, v rámci první kapitoly se detailněji podíváme na příslušnou vývojovou etapu, tedy období staršího –kolního v ku. Konkrétně se zaměříme na vymezení příslušné etapy a na vymezení základních proměn, kterým v této etapě dochází v oblasti biologické, kognitivní, emocionální a sociální.

Dospívání představuje specifickou životní etapu, která má svoje typické znaky a svůj význam. Starší –kolní v ku neboli pubescence je období přechodu od dětství k dospělosti. V tomto období získávají děti nové zkušenosti, které jsou odlišné od těch, které jim doposud dávala rodina. Navazují nové kontakty s vrstevníky, mají společné zájmy, dokážou logicky přemýšlet a také dochází ke změnám v sociálních vztazích. Podle Langmeiera a Krejčíkové (2006, s. 143) *špatná období pubescence v 11 letech a končí v 15 letech*. Podobný názor zastávají i Marianne Schneider Corey a Gerald Corey (2006, s. 62), kteří píšou *špatná období pubescence za 11 let a končí ve 14 letech*. Uvádí ji také u dětí a končí pubertu o rok dříve než u chlapců.

Období pubescence dělíme na dvě fáze. První fáze neboli fáze prepuberty a druhá fáze neboli fáze vlastní puberty. V tomto období probíhají značné biologické, psychologické (kognitivní) a sociální proměny. Erikson označil dospívání jako *hledání vlastní identity v boji proti pocitu nejistoty o své vlastní roli v sociálním prostředí* (cit. dle Langové a kol. 2005, s. 103). Je to období hledání a přehodnocování, ve kterém mají jedinci zvládnout svou proměnu. Sigmund Freud, cit. dle Vágnerové (2012, s. 368) *označil toto období za genitální fázi*. Jeho dcera Anna Freudová, cit. dle Vágnerové (2012, s. 368) *špatná považovala dobu dospívání za významnou životní fázi a její otec. Dospívání je podle jejího názoru charakteristické řadou pudových tendencí a následným narušením osobnostní rovnováhy*.

Dochází ke změně myšlení, dospívající se začínají osamostatňovat. Dochází k tvorbě a růstu postavy a změně se funkce pohlavních orgánů. Z pohledu psychologických proměn dochází k vyrovnávání se s proměnami danými dozráváním a sociálními podmínkami, které je mohou pozitivně i negativně ovlivnit. Kolem patnáctého roku si děti volí své budoucí povolání a ukončí povinnou –kolní docházku – základní –kolu. Dospívající sami usilují o změny a snaží se je prosazovat. Vzhledem k uvedenému se proto na jednotlivé aspekty vývoje dětí staršího –kolního v ku detailněji podíváme v dalších subkapitolách.

1.1 Biologické proměny v období staršího školního věku

Dle Langmeiera a Krejčkové (2006, s. 138) můžeme období staršího školního věku vymezit na dva životní úseky. V prvním úseku se vyskytují známky pohlavního zrání a ve druhém úseku tyto známky dovedou k plné pohlavní zralosti neboli plné reprodukční schopnosti a dokonce se tělesný růst. V období kolem 11. až 15. roku nastupuje puberta. Proces dospívání nastává v mozku dříve, než se začne projevovat navenek. Podnět k jejímu nástupu dává jedna z hormonálně neaktivních částí mozku, hypotalamus, který začne vysílat dávky hormonů do jiné části mozku - hypofýzy.

Nejnápadnějšími znaky dospívání je rychlý růst a mění se fyzický vzhled. Dle Langové a kol. (2005, s. 104) *často se projevují různé skryté onemocnění a poruchy srdce, plic, očí, ale i diabetu a revmatismu. U chlapců dochází také k hlasové mutaci.* Děvčata rostou rychleji než chlapci, ale jejich růst končí asi o dva roky dříve než u chlapců. Ti pak dívky dorostou.

Kosti sílí a rozvíjejí se, tělesný růst není rovnoměrný - dolní a horní končetiny rostou na začátku období dospívání rychleji a dochází k disharmonii postavy. Tento nerovnoměrný růst má často za následek klátivou chůzi, špatné držení těla a únavu. *trnáctiletý chlapec by si přál, š aby nebyl nejmenší ze všech kluků, protože to je pak lev k automaticky za blbce* Vágnerová (2012, s. 375). U obou pohlaví se zvětšují svaly, zvětšuje se kapacita mozku, srdce a plic. Dívčata se začínají rozvíjet pánevní kosti - postava se zaobluje, zvětšují se prsy, začínají dozrávat ženské pohlavní buňky - vajíčka, a dostavuje se menstruace. Chlapci se zvětšují ramena a hrudník.

Dochází k dozrávání pohlavních orgánů, varlata začínají produkovat mužské pohlavní buňky - spermie. Také dochází k hlasové mutaci a zrychlenému růstu hrtanu (změna hlasu, pískání). U obou pohlaví začíná růst ochlupení v podpaží, na genitáliích, u chlapců často také na zádech, hrudi, břiše a na tvářích vousy. Změna v kůži vede k výskytu akné. Rostou uši a nos, obličej pomalu ztrácí dětský výraz - prodlužuje se.

V době dospívání se začíná probouzet erotická touha. U chlapců začíná prožívání sexuální aktivity později než u dívek. Tyto změny mohou způsobit nejen přímým vlivem výrazných hormonálních pochodů na nervový systém, ale nepřímým tím, že mladistvý pozoruje změny na svém těle i změny v postupu dospělých k němu a reaguje na to touhou po dospělým postavením.

1.2 Kognitivní vývoj u jedinců staršího školního věku

Š Kognitivní vývoj je v tomto období výsledkem interakce zrání a učení. Teprve tehdy, když jsou dospívající dostatečně zralí a získali potřebné zkušenosti, mohou si dále rozvíjet své poznávací schopnosti. Vágnerová (2012, s. 379)

Nové kvalitativní úrovně vnímání a představení dosáhnou pubescenti také díky změnám, jimiž prochází rozumový vývoj. Vnímání se postupně vyrovnává vnímání dospělého člověka. Intenzivně se rozvíjí paměť, logické myšlení a abstraktivní myšlení. Jedinci dokážou vyvodit závěry z hypotéz a nikoli pouze z reálného pozorování. (Piaget, Piňhoda a Taxová, 1987 cit. dle Langové a kol. 2005, s. 106) *Škládou do věku kolem jedenácti až dvanácti let po útku abstraktního myšlení.* Pubescenti dokáží předemýšlet a chápat věci, které si nedokáží názorně představit - dochází ke změnám způsobu myšlení. Dle Piageta cit. dle Langmeiera, Krejčíkové (2006, s. 149) *Šse na po útku pubescence začíná vytvářet stádium formálních operací, vrcholu dosahuje kolem patnácti let.*

Mezi jednotlivými dospívajícími jsou velké rozdíly, které jsou dány nejen jejich vrozenými dispozicemi, ale také důležitou příčinou je i různost zkušeností s řešením různých problémů. Rozvíjí se zrakové vnímání, které souvisí mnohem více s abstraktním myšlením. Představy začínají být obecnější (méně konkrétní) než v mladším školním věku. Rozvíjí se slovní zásoba a jedinci jsou schopni se účinněji učit na základě poznání logických souvislostí. Jsou schopni pracovat s pojmy, které jsou vzdáleny od bezprostřední smyslové zkušenosti, jsou obecnější a abstraktnější. Až nyní chápou dospívající pojmy, jako jsou například spravedlnost, pravda, právo. (Langmeier a Krejčíková 2006, s. 145)

Kolem 12. roku dovedou logicky předemýšlet a vyvozovat závěry. Dokáží myslet o myšlení, vytvářejí si soudy o soudech. *ŠZpozoroval jsem, jak předemýšlím o své budoucnosti, potom jsem začal předemýšlet o tom, proč jsem předemýšlel o své budoucnosti, konečně jsem myslél na to, čím to je, flet jsem začal předemýšlet o tom, jak myslím na svou budoucnost.* (Mussen, 1969 cit. dle Langmeiera, Krejčíkové 2006, s. 151). Při rozhodování si ověřují myšlenky a tvoří si hypotézy. Uvědomují si, co se shoduje s dobrými mravmi, i nikoliv. Vytvářejí si vlastní hierarchii hodnot a podle ního se orientují. Při řešení problémů se nespokojí s jedním řešením, uvážují o alternativních řešeních, zkouší je, hodnotí a ověřují si jejich platnost. Následně je buď přijmou, nebo odmítnou.

Osvojují si chování dospělých, ve skupinách vrstevníků se podílejí a snaží se zaujít přijatelnou pozici. Nepřijímají tak lehce názory dospělých, filtrují je přes své zkušenosti a podrobují je úvahám. Ustalují se představy, vnímání se postupně vyrovnává s vnímáním

dospělých lidí. Pubescenti se dokáží lépe soustředit, rozvíjí se paměť a vyvíjí se fantazie.

Často se mívají vyjadřovací, někdy trpí nemluvností, jindy zase velkou upovídaností. Snahou se odpoutat od dospělých a být samostatní. Kolem patnáctého roku vrcholí inteligence a pubescenti mají potřebu seberealizace.

1.3 Citový vývoj v období staršího školního věku

Starší školní věk je spojen s hormonální proměnou, která stimuluje změny v oblasti citového prožívání. City se dotýkají všech stránek vztahů dospívajících k okolnímu světu a jsou důležitou stránkou rozvoje osobnosti. Prohlubuje se citový život, dospívající obvykle odmítají podřízenou roli. V pubescenci dochází velmi často ke zvýšené dráždivosti a tendenci k rozladám. Znamená to, že pubescent je podrážděný, prožívá vci hlouběji než dříve, mívá kolísavé nálady, převládají záporné emoce, jako jsou například: pocit hněvu, zklamání, neklid, pocit nejistoty, úzkosti atd. Pubescenti nemají rádi to, co je jim nuceno. Mezi základní pocity patří radost, hněv, smutek, zklamání, stres, strach a pocit viny. (Vágnerová 2004, s. 151 - 154). V období staršího školního věku převládá bouřlivé období, projevující se střídáním názorů.

Často se mívají nálady, dospívající prožívají období citových zmatků. Jejich prožitky a změny nálad jsou pro ně samotné velmi často nepřijemné, protože neznají a nejsou schopni si vysvětlit jejich příčinu. S rostoucím věkem si sami stanovují cíle, úkoly, touhu po samostatnosti, narůstá sebevědomí, vznikají nové zájmy a záliby, ale chybí zkušenosti.

Pubescenti ztrácí bývalou citovou jistotu a stabilitu. Velmi výstižně vyjadřuje takový stav třináctiletá dívka: *„Já bych věděla, ale ani nevím pro co. Naposledy jsem brečela, když jsme se pohádali s bráchou. Kolikrát se mi chce brečet i v filmu nebo nad knížkou, ale snažím se to potlačit.“* (Klusáková, 1994 cit. dle Vágnerové 2012, s. 390). Tyto změny nálad jsou často spojeny s nedostatkem sebeovládání a přecitlivlostí. Dospívající se často snaží nedávat najevo své pocity, jsou více uzavření, než byli dříve. *„S věkem roste tendence k potlačování negativních emocí.“* Medveňová, 2002 cit. dle Vágnerové (2012, s. 392).

Dospívající by se neměli bát o svých pocitech mluvit. Měli by se umět svěřit svým rodičům, ale se cítí osamoceni a často mají smutné nálady. Pokud se dospívající snaží své pocity skrývat, uzavírají se do izolace plné zmatků, které nikdo nechápe.

1.4 Socializace v období staršího školního věku

Socializaci chápeme jako celoživotní proces, při kterém se jedinec začleňuje do společnosti. Osvojuje si chování, jednání, jazyk, hodnoty a kulturu.

Mezi se vztahy ke škole a k učitelům. Dospívající dokáží chápat souvislost mezi školou a budoucím povoláním. Jsou si vědomi, že musí podat co nejlepší školní výsledky, chovat se slušně a mít dobré vztahy s rodiči. Postoje k jednotlivým předmětům se liší podle toho, jestli je daný předmět baví, či nikoli. Názor říká sedmá třída: *Školák se učí jenom na jaké rozbor v tnej, copak to budu n kdy v život pot ebovat? Š Vy u ovaná látka bývá asto hodnocena jako divná a nesrozumitelná, a proto nep íjatelná* (Rendl, 1995 cit. dle Vágnerové 2012, s. 413). Jako autoritativní učitelé jsou bráni pouze ti, kteří v nich vzbuzují obdiv.

Přátelské vztahy s třídy a pubescenti usilují o emocionální nezávislost na rodičích. Emocionální reakce jsou ve srovnání s jejich dřívějšími projevy nápadnější a zdají se být ve vztahu k vyvolávajícím podmínkám méně přiměřené. V tomto období začínají být pro pubescenta důležitější vrstevníci, kteří jsou pro něj identifikováni než rodina. Sdílují si mezi sebou své zkušenosti a společně řeší problémy.

Také školní třída hraje v tomto věku nemalou roli. Vrstevníci v ní tráví poměrně dost času. Ve školní třídě vznikají často menší skupinky, které jsou rozděleny například podle pohlaví, zájmu, či prospěchu. Každé dítě se snaží zaujmout tu nejlepší pozici ve třídě. Bohužel se velmi často stává, že je ve třídě dítě, které se buď nedokáže, nemůže, nechce začlenit, anebo ho spolufúací vyloží z kolektivu.

Nyní učitel dokáží pubescenti jednat jako skupina a umožní jim přijímat zodpovědnost. Školní třída je malá sociální skupina, která se vyznačuje komunikací tváří v tvář a po tomto účasti členů. Ve školní třídě se vyvíjí také sociální vztahy. Pro pubescenty začínají mít čím dál větší roli vrstevníci, se kterými mají podobné zájmy, názory a často i podobné problémy. *Š Vrstevnická skupina slouží jako opora v procesu vytváření individuální identity* (Vágnerová (2012, s. 423). Vzniká v rámci třídy nebo v okolí bydliště. Vrstevníci si často vytvářejí party a snaží se napodobovat jeden druhého. Mají společné aktivity a profítky. Součástí s vrstevníky je důležitá pro pochopení jiných i sebe samých. Tuto zkušenost nemohou získat ve své rodině, protože mezi dospělými a dospívajícími je více rozdíl než mezi vrstevníky.

asto dochází k diferenciaci rolí - v d í role, role bavi e atd. Do party berou jen ty vrstevníky, kte í jsou dominantní, sebejistí a vyrovnaní. Pokud by se k nim cht l p idat šslab-í jedinec, dají mu jasn najevo, že mezi n nepat í. To samé platí ve -kolní t íd . T ída není jednotná, v t-ínou se skládá z více nestabilních skupin, které vznikají na zákla- d zájm nebo oblíbenosti.

V mlad-ím v ku tvo í jednu skupinu d v ata a druhou chlapci. V dob dospívání se zv t-uje zájem o druhé pohlaví a tyto skupiny se za nou ztotofl ovat. Za ínají se p itahovat jedinci opa ného pohlaví a vyvíjí se adolescentní lásky. Tyto první lásky se projevují u n kterých jedinc d íve, u jiných pozd ji. Vztahy dívek a chlapc jsou nestálé, ale asto siln citov proflvané. Nové vztahy jim nyní dávají jistotu, kterou postupn ztrácí odpou- táváním se od rodiny.

2 TĚKANA V PROSTĚDÍ ZÁKLADNÍ TĚKOLY

V rámci druhé kapitoly se budeme zabývat ťikanou. Uvedeme si projevy ťikany v prostĚdí základní ťkoly, definujeme si osobnost ob ťi a osobnost agresora ťikany a vymezíme si d sledky ťikany. Projevy ťikany na základních ťkolách v dnešních dob ě bohužel stále nar ťstávají, a proto si myslím, že je vhodné se tomuto tématu za ťt více v novat.

Nejprve je třeba si vymezit podstatu klíčového termínu, tedy ťikany. Slovo ťikana pochází z francouzského slova *schicané*, což znamená zlomyslné ťyrání, obt ťování, su ťování, pronásledování. Pojem ťikana u nás zavedl p ťed rokem 1989 pražský psychiatr J. P ťihoda, který promluvil jako první o tom, co mnozí v d ťli, ale rad ě ji ml ťeli, protože násilí, agrese a ťikana ve ťkolách byly tabu. ťí an 1994 cit. dle Lovasové (2006, s. 20) *š zjistił ve svém pr ťzkumu, že 18% chlapc ť a 15% dĚvek ve v ěku jedenáci afdvanácti let byly ob ťi ťikanování*. Dále si uvedeme výsledky zahrani ěních výzkum ť ťikany dle Kolá e (2011, s. 278, 279): V letech 1983 afd 1985 byl na 42 základních a st edních ťkolách v Norsku zahájen interven ění program s názvem *What We Can Do About Bullying*, b hem kterého se snížil výskyt ťikany o 50% u dĚvek i u chlapc ť. V letech 1991 afd 1994 byl na 23 základních a st edních ťkolách ve Velké Británii proveden nejrozsáhlejší interven ění program s názvem *Sheffieldský projekt*. B hem tohoto programu byl zji-ť n 17% pokles ťikany na základních ťkolách a 3% afd 5% pokles ťikany na st edních ťkolách. P ťikláním se k tomu, že výsledky interven ěního programu *What We Can Do About Bullying* v Norsku je velmi úspěšný. Cílem tohoto programu je dle Olweuse (1993, s. 278) snížení nebo odstran ění fyzické a psychické ťikany, vytvo ění lepších ťídňích vztah ť a lepších podmínek pro ob ťi ťikany.

Nejprve je třeba si vymezit termín ťikana jako takový. Jak se na n ě dívají odborníci? Dle Bendla (2003, s. 26) pat ě ťikana mezi patologické formy mezilidského souftití. Je to závažný celospole ěnský problém, který musí být e-en. TĚkana je zám ěrné chování, které se týká velkého množství d ťtí, jehoť cílem je n komu ublíftit, zastra-ťit nebo ohrozit jiného ťlák. Je to cílené a opakované násilí v ě ťlákovi, který se neumí nebo nem ťe bránit. ťlák, kterému je ublífováno, se cítí bezmocn ť a ťasto si nese následky celý ťivot. Agresor se snaží získat nad druhými d ťtmi p evahu, moc a ur ěté výhody.

Existuje mnoho definic –íkany:

Dle í ana, Jano–ové (2010, s. 21) je –íkana *š ublífování n komu, kdo se nem fle nebo ne-dovede bránit. Je to opakované jednání*.

Dle Vágnerové a kol. (2009, s. 11) je –íkana *š úmyslné a opakované fyzické i psychické ublífování slab–ímu jedinci siln j–ím jedincem*.

Martínek (2015, s. 129) *š uvádí, fle jde vřdy o p evahu síly nad ob tí. Nemusí to být pouze fyzická p evaha, m fle se jednat i o p evahu psychickou*.

S. Bogarová, 2000 cit. dle Gajdo–ové, Herényiové (2006, s. 216) *š o –íkan hovo í tehdy, kdyfl jedno dít nebo skupina d tí íká druhému o–klivé a nep íjemné v ci, vyhrofluje mu atd*.

Definice dle Metodického pokynu ministra –kolství, mládefle a t lovýchovy k prevenci a e–ení –íkanování mezi fláky –kol a –kolských za ízení Spalková (2008, s. 11): *š Týkanování je jakékoliv chování, jehofl zám rem je ublíftit jedinci, ohrozit nebo zastra–ovat jiného fláka, p ípadn skupinu flák . Je to cílené a obvykle opakované uftítí násilí jedincem nebo skupinou v í jedinci i skupin flák , kte í se neumí nebo z nejr zn j–ích d vod nemohou bránit. Týkana se projevuje i v nep ímé podob jako nápadné p ehlífení a ignorování fláka i flák t ídní nebo jinou skupinou spoluflák ō. Osobn se p íkláním k definici Vágnerové a kol., proto fle si myslím, fle –íkanování je vřdy úmyslné jednání, které nem fle nastat pouze náhodou. Pokud agresor jifl za ne –íkanovat, je malá pravd podobnost, fle se toto chování nebude opakovat. Agresor má vřdy v t–í psychickou i fyzickou p evahu nad ob tí.*

asto bývá problém rozpoznat rozdíly mezi –íkanou a –kádlením. Navenek to m fle vypadat podobn , ov–em vnit ní rozdíl je velký. Pokud svého kamaráda –kádším, tak o e–kávám, fle to bude pro nás oba legrace. Jestlifle to kamarád jako legraci nebere, je smutný, je mi to líto a omluvím se mu. U –íkany je to naopak. Dle Todd Migliaccio a JulianaRaskauskas (2015, s. 33) *š se eská Republika nachází na –estnáctém míst v mezinárodním srovnáním zemí ve výskytu –íkany mezi d tmi z celkového po tu 28*. Viz tabulka . 1

MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ ZEMÍ VE VÝSKYTU DŮTKOVÉ TĚKANY				
Zem	Dívky	Chlapci	Celkem	Pozice
Litva	38,20%	41,40%	39,80%	1
Grónsko	33,80%	34,30%	34,05%	2
Lotyšsko	28,40%	29,90%	29,15%	3
Německo	26%	21,30%	28,65%	4
Dánsko	24,20%	26,00%	25,10%	5
Rusko	24,20%	25,30%	24,75%	6
Estonsko	21,50%	24,60%	23,50%	7
Izrael	16,30%	25,90%	21,10%	8
Ukrajina	19,60%	22,10%	20,85%	9
Belgie	18,80%	22,70%	20,75%	10
Portugalsko	13,70%	23,80%	18,75%	11
Rakousko	14,70%	19,80%	17,25%	12
Francie	16,20%	17,50%	16,85%	13
Maarsko	13,70%	16,70%	15,20%	14
Kanada	12,30%	17%	14,65%	15
Irsko	13,20%	15,20%	14,20%	16
Polsko	12,30%	15,60%	13,95%	17
USA	11,30%	16%	13,65%	18
Norsko	10,60%	15,30%	12,95%	19

Tabulka: Mezinárodní srovnání zemí ve výskytu dŮtkové těkany dle Todd Migliaccio a Juliana Raskauskas (2015, s. 33)

2.1 Znaky a projevy těkany v prostředí základní školy

Škola je místo, kde se stalo, se stát nemusela, pokud bych se nikomu svěřila.

Matthews (2015, s. 29)

Těkání je velmi závažný problém, který se děje na základních školách. Nejčastěji se odehrává mezi žáky jedné třídy a nazýváme ji vnitrotřídní těkání. Může být fyzická, psychická nebo také kombinovaná. Prvotní projevy těkany vypadají celkem nevinně. Jsou to různé posměšky, pomluvy, schovávání v cí, které se postupem času stupňují na nadávání, pokřikování a zabavování osobních věcí, bití, kopání, vyhrožování, ponižování atd. V rámci nepřímé těkany se agresor chová tak, jako by druhý žák ani neexistoval. Tyto projevy se často odehrávají přímo ve kmenové třídě, na chodbách školy, v atrii, cestou do školy, ze školy nebo na školním hřišti. Těkání není nikdy záležitostí jednotlivce, naopak je poruchou vztahů ve skupině, která podlehlá infekci, která postihla vztahy v celé skupině.

Hlavní rysy –ikany jsou dle Tvarcové 2005, s. 10 cit. dle Šapka (2008, s. 72) *špatný úmysl ublížit, útoky jsou opakované, existuje nepoměr sil mezi útočníkem a obětí*. –ikanování se vyvíjí v několika následujících stádiích.

Vývojová stádia –ikany dle projektu Minimalizace –ikany (2008, s. 12 - 14):

1. Zrod ostrakismu

Slabé náznaky –ikanování, není zde fyzické ublífování. Oběť je vylovena z kolektivu ostatních dětí, nikdo se s ní nebaví, nikdo jí neodpoví na pozdrav.

2. Fyzická agrese a psychická manipulace

Zde se může objevit jedinec nebo skupina výrazně agresivních členů, kteří za svou pro uspokojování svých potřeb používají násilí. Nejprve jim k této fázi dochází, když se dostane tíže do stresového napětí.

3. Vytvoření jádra

V této fázi můžeme mluvit o –ikanu jako o nemoci kolektivu. –ikanování přechází do pokročilého stádia. Agresivní si začínají uvědomovat, že mají jasnou převahu nad obětí, vybírají nejvíce zranitelné oběti, slabé jedince, –ikanování stále pokračuje a může zesílit.

4. Vytváření norem

Násilí může nabývat velkých rozměrů, normy se postupně stávají nepsaným zákonem. I mírnější se chovají krutě. Týrání spolužáka jim dokonce může přinést uspokojení.

5. Dokonalá –ikana neboli totalita

V této fázi jsou normy jasně nastaveny, v kolektivu vládne agrese. Povodně neutrální nebo nesouhlasící členové jsou více a více zpracováváni. Čláci jsou rozděleni na dvě skupinky: agresory a oběti. Toto stádium –ikany se na základních –kolách vyskytuje v mírnější podobě.

Na základních –kolách se nejprve projevují tyto typy agrese:

- fyzická agrese - bití, kopání, strkání
- psychická agrese - vyhrožování, zastražování, ponižování před spolužáky
- krádeže a ničení v cíli - oběť jsou schovávány nebo kradeny osobní věci (klíče, ušně, oblečení, peníze, předměty), často dochází k ničení oblečení (roztrhání, pokreslení), lámání pastelek atd.
- verbální agrese - nadávky, urážky, pomluvy

Pöthe (1999, s. 82) uvádí, *řeš pokud v nujeme dít ti p im enou pozornost, a ufl v pozici rodi e, nebo u itele, nem la by se nám v t-ina z p ímých nebo nep ímých známek uniknout. O tom, fle je dít -íkanované, se v-ak asto nedozvíme, proto, fle si tuto mořnost nechceme p ipustitõ.*

P ikláním se ke stejnému názoru, fle u itelè, nebo rodi e asto necht jí vid t i sly-et to, fle je dít -íkanováno. Tento problém si nep ipou-t jí, a tudífl tomu nedokáflou v as zabránit.

2.2 Osobnost ob tí -íkany v prost edí základní -koly

Ob tí -íkany se m fle stát prakticky kdokoliv. Dle Martínka (2009, s. 110) se jí nej ast jí stávají d tí, které se projevují fyzickou a psychickou odli-ností a vysílají o sob do okolí signál slabosti. asto jsou bojácné, tiché, neumí se ve t íd prosadit, o p estávkách tráví volný as na svém míst . Pokud se stanou ter em legrácek, neumí se bránit, rad jí ute ou nebo se rozplá ou.

Tyto d tí v t-inou pocházejí z problematických rodin, nebo rodin, kde je pé e úzkostliv p ehnaná. Mají málo, nebo tém fládné kamarády a cítí se nejist . Bývají odli-ného vzhledu - nosí brýle, trpí obezitou, mají roz-t p rtu, nápadný tik nebo jsou invalidní. Mají odli-ný etnický p vod - jiná barva pleti nebo mají odli-né schopnosti i zvlá-tní vzd -lávací pot eby - syndrom ADHD, dít s opofld ným rozumovým vývojem, dít oslabené nemocí, dít ze sociáln slabé rodiny.

Ob tí -íkany bývají asto snadno ovlivnitelné, mají níř-í hladinu sebev domí a sebeúcty. fiák, který je -íkanovaný v jedné t íd se asto stává ob tí -íkany i v jiné t íd , na jiné -kole, letním tábo e nebo lyfla ském výcviku. Dle Fieldové (2009, s. 43) ob asto trápí ervené, uslzené, p imhou ené nebo vykulené, sklopené nebo odvrácené o i. Oblí ej má bledý nebo rudý, napjatý. Postupem asu m fle -íkana odeznít, ale ob se s ní bude vyrovnávat del-í dobu. Dle í ana a Jano-ové (2010, s. 63) *ř je prognóza ob tí daleko p í-zniv j-í neřl prognóza agresor õ.*

Ob tí si v dosp losti najdou takové prost edí, které jim bude vyhovovat a v t-inou se do n j úsp -n za lení. asto jim v-ak po dlouhá léta z stávají řizvy na du-iõ. Třkana je vřdy neomluvitelná a vina je na stran agresor . Tyto d tí se doma asto straní rodin , v t-inu asu stráví zav ené v pokojí ku, odmítají komunikovat a realizovat se p i rodinných aktivitách. Kdyfl se jich zeptáme, jestli se n co d je, tak za nou rychle zapírat a íka-

jí, že jim nic není a nic se neděje. Dítě by mělo vědět, že má vždy možnost přejít a sevímit se svít.

Typologie obětí dle Koláře (2001, s. 89) existují:

1. Oběti slabé s tělesným a psychickým handicapem
2. Oběti silné a nahodilé
3. Oběti deviantní a nekonformní
4. Třídítkování fláci s flivotním scénářem

Kolář (2001, s. 90) uvádí příklad oběti provokatéra. Flák sedmé třídy měl doma velmi tvrdou výchovu, za kaflou mali kost dostal tvrdý výprask. Neznal mazlení ani n hu. Postupem času d lal pravideln ěn jaké p estupky. Jelikož mu chybl la láska, tak si vynucoval pozornost alespo ěv negativním sm ěru.

2.3 Osobnost agresora –íkany

asto si pokládám otázku: Kde se v d tech agrese bere? Dle í ana, Jano–ové (2010, s. 36) *šje to n co vrozeného, lov ku vlastního, n jaký pud, který se musí vybit anebo se lov k stává agresivním v pr b hu flivota, t eba v d sledku nesprávné výchovy*. Agreso i bývají velmi rozdílní.

V souladu s Lovasovou (2006, s. 12,13) se domnívám, že p í ina –íkanování druhých d tí je v rodin ě agresora. Ten ěasto pochází z rodiny, kde je ned sledná výchova, p ísná výchova, z rodiny, ve kterých se k sob ěchovají v–ichni lenové domácnosti agresivn ěnebo z rodiny, kde postrádají dostatek citu a rodi ěse jim moc nev nují - agreso i na sebe cht jí n jak upozornit. K typickým rys ěm agresora pat í: snaha ovládat druhé, sobeckost, dát najevo svou sílu, nad azenost, nedostatek cit ě.

Agresor ěasto –íkanuje ostatní, protože jim závidí to, co mu schází. Nelíbí se mu, že ostatní d tí jsou chyt ější, pochází ze spokojených rodin, mají více pen ěz nefl on, jsou slu–n j–í, mají lep–í postavu, lépe vypadají atd. Také m že –íkanovat, protože se nudí, je zlý a sobecký.

Dal–í možné p í iny vzniku –íkany nastí uje Lovasová (2006, s. 11, 12):

1. Tlak kolektivu

Jedinec je pod tlakem, společ nost od n ho o ěkává tvrdé chování.

2. Touha po moci

Jedinec má touhu ovládat druhého, pokud se mu podaří ovládnout celou skupinu, je to pro něj je-t v t-í uspokojení.

3. Motiv krutosti

Jedinci p sobí pot -ení, pokud vidí n koho trp t, nejedná se o sklony k sadismu.

4. Zv davost, experiment

Agresor je zv davý, jak bude jedinec reagovat.

Pro rozvinutí -ikany je zapot ebí spln ní t í podmínek:

- P ítomnost -ikanujícího agresora
- P ítomnost ob ti -ikanování
- P ítomnost takové skupiny, která nezabrání -ikan

Dle Martínka (2015, s. 161 - 164) jsou ty i typy agresor :1. Agresor hrubý, fyzický

K týráni poufívá své fyzické síly, v t-inou toto chování proflívá i sám doma. To, co je mu doma nep íjemné, sám praktikuje na své prost edí.

2. Agresor jemný, kultivovaný

K dosp lým lidem a u itel m se chová slu-n , své chování praktikuje, pokud není u itel p ítomen. V t-inou má své pomocníky, kte í plní jeho p íkazy. Tento agresor asto pochází z rodin, kde je p ísná výchova.

3. Agresor srandista

Tento typ agresora vychází s u iteli velmi dob e, nep ípou-tí si fládnou zodpov dnost a nemá fládné starosti. Jedná se o šbavi eš celé t ídy. Svě ubliflování spoluflá-k m od vod uje u itel m, fle se jedná pouze o srandu.

4. Agresor spou-t jící ekonomickou -ikanu

Rodina vychovává agresora v tom, fle m fle mít, na co si vzpomene. V-echo mu koupí, ale rodi ovské souzn ní chybí. Dít si vybírá kamarády podle materiálních v cí, jako jsou například nejnov j-í mobilní telefony, nebo zna kové oble ení.

2.4 D sledky –ikany v prost edí základní –koly

š Kdyfl Jodii –ikanovali, vřdycky dokrvava zrudla, o i se jí zalily slzami, t ásl se jí hlas a rty sebou –kubaly. Vypadala vyd –en , citliv a zraniteln ě.

Fieldová (2009, s. 65)

Dle Kolá e (2001, s. 99) –ikana nemá dopad pouze na ob tech, ale také na agresorech, spolufácích a na rodin ob tí. Nejhor–í následky ov–em zanechává na du–evním a t lesném zdraví ob tí.

Mezi psychické následky pat í: snížená schopnost navazovat vztahy, nízké sebev - domí, –patný vztah ke vzd lávání a k lidem, stálé nap tí, úzkostné stavy a frustrace sociál- ních pot eb.

Mezi zdravotní následky pat í: r zné druhy úraz (zlomeniny, pohmořd niny), vy- erpání organismu, vysoký tlak a zvý–ené riziko kardiovaskulárních nemocí v dosp losti.

Mezi sociální následky pat í: zhor–ení prosp chu ve –kole, nízké sebehodnocení a společ enská izolace.

Následky závisí na tom, jestli byla –ikana dlouhodobá i krátkodobá a jakou míru obrany ob m la. Dle Kolá e (2011, s. 155) *šzp sobuje skryté nebo pozd odhalené –ikanování –kody v–em len m skupiny ě.*

Hlavní destruktivní ú inky dle Kolá e (2001, s. 99,100) jsou ty i:

1. Po–kození fyzického a psychického zdraví ob tí

Po–kozuje ásto dlouhodob a n kdy i trvale psychické a t lesné zdraví. P i brutál- ních formách a v pokro ilých stádiích m fle ohrořovat řivot ob tí.

2. Fixování antisociálních postoj ů agresor ů

U agresora se upevnily antisociální postoje a celková p ipravenost pro trestnou ěin- nost. Nikdo mu nedal jasn najevo, co nesmí d lat.

3. Ztráta iluzí o společ nosti u ostatních len skupiny

řáci, kte í se p ímo neú astní –ikanování, ale jsou sv dky krutého bezpráví, ztrácejí iluze o společ nosti, která by kařdému řlov ku m la zajistit ochranu proti jakékoli form ublifování.

4. Snířený efekt pedagogického p sobení u skupiny jako celku

Skupina p emořená virem –ikanování ztrácí výchovnou funkci, jakou má zdravá komunita. Výukový efekt bývá ásto velmi oslaben.

Obtířikany jsou v t–inou ti fláci, kte í se od ostatních n ím odli–ují. Tyto ob ti jsou ásto nemluvné, uzav ené, ne–astné a v nejhor–ích p ípadech se m flou i zhroudit. Du–evní poran ní je hluboké a zacelí se pouze povrcho . Kolá (2001, s. 100) uvádí: *š tragické je, když dojde ke zlomení ob ti, rozbití její identity a nastolení trvalého pocitu bezmoci, závislé otrocké poddajnosti a v mosti agresoroviš.*

3 PREVENCE A ETNĚNÍ TĚKANY V PROSTĚDÍ ZÁKLADNÍ TĚKOLY

Ve této kapitole se budeme zabývat prevencí tĚkany v prostředí základní tĚkoly. Myslím si, že tĚkana je na základních tĚkolách nemalý problém, kterému by se mĚlo p edcházet a zabránit. Existuje nějaká cesta proti tĚkan ? K ú inné prevenci a efektivnímu e-ení tĚkany je zapotřebí určitých příznivých podmínek. Vedení tĚkoly, u itelĚ, rodi e, ministerstvo tĚkolství a další instituce by mĚly mít snahu e-it problematiku tĚkany.

3.1 Prevence tĚkany v prostředí základní tĚkoly

V oblasti tĚkanování rozli-ujeme dle í ana a Jano-ové (2010, s. 131) dva druhy prevence:

1. Primární prevence

Využívá se tam, kde k tĚkanování doposud nedo-lo. Podstatou je vychovávat děti v harmonické osobnosti a informovat je, jejich rodi e a ve ejnost o tĚkan a o prevenci. Jako nejú innější ochrana proti tĚkanování je vytvá ení pozitivních vztah mezi v-emi leny tĚkolního spole enství.

2. Sekundární prevence

Využívá se tam, kde k tĚkanování ufl do-lo a je nutné p ijat opat ení, která zabrání jejímu opakování. Spadá sem diagnostika, vy-et ení tĚkany, nastavení pedagogických opat ení a práce s agresorem.

V rámci preventivního opat ení by mĚli být fláci informováni o tom, co je a co není tĚkana. Jak se v p ípad výskytu tĚkany chovat, jak vyhledat pomoc dosp ělé osoby. Také by mĚly být informováni o Lince bezpe í, o Ob anském sdružení proti tĚkan , o Bílem kruhu bezpe í, o Krizových centrech a o Pedagogicko-psychologických poradnách. Dále by mĚly být ve tĚkole umíst ěny schránky d v ry a o p estávkách by mĚly být na chodbách dozory.

Linka bezpe í

Poskytuje bezplatnou telefonickou pomoc v krizových a obtílných situacích.

Bílý kruh bezpe í (Sdružení pro pomoc ob tem trestné innosti a jejich blízkým)

Zam ůje se na prevenci kriminality a chrání děti p ed tĚkanou.

Krizová centra

Poskytují odbornou pomoc, podporu a poradenství v krizových situacích jako jsou například –kolní problémy, –ikana, týrání, zneužívání.

Pedagogicko-psychologické poradny

Patí ke –kolským poradenským zařízením, jsou zřízeny v každém regionu České republiky. Jsou zaměřeny na poradenství pro děti –kolního věku.

3.2 e-ení –ikany v prostředí základní –koly

š Základní –kola pro mne byla peklem, prožívala jsem opravdová muka.

Matthews (2015, s. 145)

Vytvoření předpokladů pro účinnou prevenci a e-ení –ikany jsou tyto nejdříve kroky. Nejdříve předpoklad při boji se –ikou je připustit si možnost vzniku a existence –ikany na –kole. Obtí –ikany a přihlížející musí mít dostatek odvahy k tomu, aby –ikou nkomu ohlásili. U učitelů, ředitelů a vychovatelů by toto hlášení nemělo brát na lehkou váhu a mělo by se daným problémem aktivně zabývat.

DřES cit. dle Kyriacou (2005, s. 31) *š uvádí, že ředitelé mají ze zákona povinnost na ústní postupy zabránit –ikou mezi žáky a oznámit je učitelům, rodičům i škole. Tyto efektivní strategie směřované proti –ikou by měly být součástí –kolního řádu a disciplíny.*

Úspěšná léčba –ikany vyžaduje jasné pokyny. Měly bychom si uvědomit, že –ikou je na –kolách velmi závažný problém, kterému by se mělo zamezit.

Dle Bendla existuje šest skupin faktorů komplikujících e-ení –ikany (2003, s. 67 - 76):

1) Nepřehlednost situace

často bývá obtížné rozpoznat obě strany. Obě strany je dotlačena k agresivnímu chování, protože se u ní nemůže jinak bránit.

2) Nezájem vedení –koly připustit existenci –ikany

–kola jako celek si nepřipouští, že má problémy se –ikou. Který rodič by do takové –koly zapsal své dítě, kdyby věděl, že se tam vyskytuje –ikou?

3) Nedostatečné legislativní právní úprava

Pravděpodobnost výskytu útoků zvykle anticipace beztrestnosti. To znamená, že agresor i v době, kdy nebude potrestán, nebere dvojku z chování jako právní trest a nic si z toho nedělá nebo útok nebere vážně.

4) Učitelé

Mnoho učitelů si připisuje odpovědnost za útoky ve škole. Dělejí, že se jejich problém netýká nebo, že o něm nevědí.

5) Řáční

Oběť se bojí nikomu říci, že ji někdo útkuje. Často bývá varována, že nesmí nikomu říci. Řáční, kteří nejsou útkováni, se takticky obávají zastat oběť, protože by se mohli stát obětí útoků i oni.

6) Rodiče

Některé rodiče brání útkování, vedou své děti k násilí, aby se uplatnily v kolektivu. Nepřipouští si možnost, že by se jejich dítě mohlo stát agresorem. Rodiče oběť také někdy komplikují vyšetřování, jelikož se obávají, že by to situaci mohlo ještě zhoršit.

Jak by tedy optimálně mělo probíhat řešení útoků? Pokud šlo, nebo někdo ze školy zaznamená výskyt útoků, měl by to nahlásit třídnímu učiteli, editeli nebo vychovateli. Také učitel by měl být vímavý, měl by sledovat vztahy mezi dětmi a dětmi ve třídě (Martínek 2009, s. 142). Případ by měl být vyšetřen a sepsáno písemné oznámení. Učitel, editel nebo vychovatel by si měl promluvit s rodiči oběť i agresora a následně agresora spravedlivě potrestat. Tresty jsou například: zstání po škole, rozsazení, snížená známka z chování nebo také doporučení konzultace s výchovným poradcem. Školák by si měl uvědomit své chování a jeho dopad na ostatní a měl by pochopit důsledky opakovaných útoků.

Práce s aktéry útoků neboli obětí a agresorem útoků by měla být vždy oddělená. Nikdy bychom neměli mluvit o útkování s obětí před agresorem, protože bychom oběť ublížili ještě více, než jí ublíženo bylo. Každý, kdo bere útkování, by se měl vcítit do role agresora a oběť útoků. Aktéři útoků by se měli naučit spolu komunikovat a hledat nápravu. Pro předcházení výskytu útoků je důležitá spolupráce s dalšími institucemi a orgány jako jsou například: pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo speciální pedagogická centra.

Dle Kolá e (2011, s. 240) pot ebujeme pro práci s celou skupinou flák dva podstatné okruhy informací:

1. Co nejp esn j-í informace o vztazích mezi fláky
2. Co nejkvalitn j-í informace pro kvalifikovanou diagnózu -ikany

Základní schéma postupu p i vy-et ování -ikany dle í ana a Jano-ové (2010, s. 79):

- Rozhovory s informátory a ob mi
Jako nejd leflit j-í krok považujeme rozhovor s ob tí -ikany, jelikofl jí hrozí ohro-
flení a musíme ji co nejd íve za ít chránit.
- Rozhovory se sv dky
Sv dci jsou v t-inou spolupráci ob ti, protofle ti tráví s ob tí nejvíce asu. M li by
nám íct co nejvíce informací týkající se výskytu -ikany.
- Rozhovory s agresory a podez elými
Nefl za neme vést rozhovor s agresory a podez elými, m li bychom mít co nejvíce
informací od sv dk .

3.2.1 Opat ení k efektivnímu e-ení -ikany, Tkolní program proti -ikanování

Každá -kola si vytvá í vlastní Program proti -ikanování, který je sou ástí minimálního preventivního programu. Na tvorbu tohoto programu se podílejí pedagogi tí pracovníci -koly. Tkolní metodik prevence spolupracuje s pedagogicko - psychologickou poradnou (PPP). Za realizaci a hodnocení programu je odpov dný editel -koly. Cílem je vytvo it bezpečné, respektující a spolupracující -kolní prostředí. Hlavní sou ástí programu je krizový plán, který eliminuje nebo minimalizuje -kody v p ípad , fle k -ikanování ve -kole dojde. S tímto krizovým plánem jsou na za átku -kolního roku seznámeni v-ichni fláci. Dle Metodického pokynu ministra -kolství, mládefle a t lovýchovy k prevenci a e-ení -ikano-
vání mezi fláky -kol a -kolských za ízení jsou dva druhy metod pro vy-et ení -ikany.

Metody vy-et ování dle Metodického pokynu ministra -kolství, mládefle a t lovýchovy k prevenci a e-ení -ikanování mezi fláky -kol a -kolských za ízení (l. 6, Postupy e-ení -ikanování):

Pro vy-et ování po áte ní -ikany lze doporu it strategii v p tí krocích:

1. Rozhovor s ob mi -ikany a s t mi, kte í na ni upozornili.
2. Nalezení vhodných sv dk .

3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svými.
4. Zajištění ochrany obětí.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Pro vyšetřování trestných činů s neobvyklou formou (výbuch skupinového násilí v trestní věci) je vyžadován následující postup:

1. Překonání bloku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana obětí.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvy agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora obětí.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Trestný program proti trestnému jednání

Vytváření trestného programu proti trestnému jednání je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky - celotýlový rozměr a zaměření na specifickou prevenci. Dle Kolář (2011, s. 257) je to závažné a nenásilné zapojení metod na úrovni první pomoci, celkové léčby trestné skupiny a celotýlových aktivit do trestného jednání.

Trestný klíčových komponent trestného programu proti trestnému jednání:

1. Zmapování situace
2. Motivování pedagogů pro změnu
3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
4. Ufíř realizační tým
5. Společný postup při trestném jednání
6. Prevence v trestných hodinách
7. Prevence ve výuce
8. Prevence ve trestném jednání mimo vyučování
9. Ochranný reflex
10. Spolupráce s rodiči
11. Trestný poradenské služby
12. Spolupráce se specializovanými zařízeními
13. Vztahy se trestnými v okolí

V tomto programu musí být všichni pedagogové vycvičení v rámci modulového kurzu. Měli by zvládat nejdříve krizové kroky a spolupráci s odborníky. Tídní učitelé, výchovní poradci a metodici školní prevence by měli umět poskytnout první pomoc při výskytu škáky.

3.2.2 Obtiškany

S obmiškany by se mělo pracovat velmi opatrně, protože trpí nejvíce. škák, který je škávaný v jedné třídě, je často obtiškany i ve třídě jiné, na letním táboře, v jiné škole atd. Měli bychom obti škánit před dalším ublífováním. Často se u nich projeví posttraumatické stresové poruchy a musí se podrobit psychologickému vyšetření, ke zjištění míry psychického poškození. To závisí na tom, jak dlouho byla obtiškánována a v jaké míře.

Také se aplikuje několikamístní psychologická péče ve skupinách, kde si obtiškany vzájemně sdělují zkušenosti, hrají povzbuzující hry, nacvičují sociální dovednosti a jednání v konfliktních situacích. Obtem trvá velmi dlouho, než začne navazovat nové přátelské vztahy a vrátit ostatním škákům.

3.2.3 Agresivní škany

Jak poznáme agresory? Pro škánují své spoluškáky? Agresor má často typické vlastnosti, jako jsou například tělesně zdatná postava, hrubost ve výrazu obličeje, rád ovládá druhé a v tichou má horší školní prospěch. Na učitele je drzý, ve škole podvádí a nedodrhuje školní řád.

Agresor si často sebou šnese negativní následky z dětství, které se projevíly z důvodu citového chladu, ponífování, zanedbávání, fyzického a psychického násilí, alkoholismu v rodině, nebo také vážné nemoci vyskytující se v rodině. Na základě těchto negativních následků se mstí svým spoluškákům. Aplikuje na nich to, co mu bylo samotnému nepřijemné - mstí se. Dle íana (1995) je práce s agresory neoddlitelnou součástí prevence a ešení škáky. Hlavní úkol pedagoga je tlumení agresivních sklont těchto škák. Při práci s agresory škáky je dobré hodně chválit, například za ukázněné chování, zvládnutí provokativní situace, dťi by měli být v tichou asu zaměstnané nějakou prací, která je baví (práce s materiálem).

Agresivní škany by si měli uvědomit důsledky svého chování k obtem. Pachateli mladšímu patnácti let může soud nařídít ústavní výchovu, i dohled nad jeho chováním. Výchovná opatření: dťka pedagoga a učitele, snížená známka z chování. Pokud dťve dostal agre-

sor n jaký trest z vý-e uvedených, tak se zamyslel nad svým chováním a styd l se sám za sebe. V t-ina dne-ní mládefe je bohufel natolik otrlá, fe si z toho nic ned lá a kolikrát se šn jakéod tce pouze zasm je.

II. PRAKTICKÁ ÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Na předchozích stranách jsme se v nově teoretickým východiskem, následující praktická část je zaměřena na to, jak jsou informováni lidé 2. stupně základních škol o problematice škikany. Pro toto téma jsme se rozhodli, protože nám přijde zajímavé a v dnešní době celkem často rozebírané. Myslím si, že získaná zjištění mohou být využita v praxi.

V metodologické části se budeme v nově výzkumným cílem, výzkumnému problému, výzkumným otázkám, metodami a technikami sbírání dat, dále také výzkumným vzorkem a pilotním ověřením dotazníku. Praktická část obsahuje také analýzu a interpretaci dat získaných z výzkumu.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem je informovanost lidí 2. stupně základních škol o problematice škikany. Jedná se o deskriptivní výzkumný problém. Deskriptivní výzkum zjišťuje výskyt určitého jevu ve sledované populaci a popisuje určitý stav.

4.2 Cíl výzkumu

Hlavní cíl výzkumu:

Hlavním cílem je zjistit, jaká je informovanost lidí 2. stupně základních škol o problematice škikany.

Dílní cíle výzkumu:

1. Zjistit, jestli respondenti znají podstatu termínu škikana a považují ji za závažný problém. (polovka v dotazníku . 3 - 6)
2. Zjistit, odkud čerpají respondenti informace o škikan . (polovka v dotazníku . 7)
3. Zjistit, jaká je informovanost respondentů o příčinách škikany. (polovka v dotazníku . 8 - 9)
4. Zjistit, jaká je informovanost respondentů o projevech, formách škikany a čím se vyznačují. (polovka v dotazníku . 10 - 11)

5. Zjistit, zda se –kola podílí na informovanosti respondent o –ikan a jak je toto respondenty hodnoceno. (polofka v dotazníku . 12 -15)
6. Zjistit, jestli respondenti v dí, jak by se dalo p edcházet –ikan , odkud mají informace o prevenci –ikany a jak hodnotí její p ínos. (polofka v dotazníku . 12 - 14, 19)
7. Zjistit, zda a na koho by se respondenti obrátili v p ípad podez ení i vlastní zku–enosti se –ikanou. (polofka v dotazníku . 16 - 18)

4.3 Výzkumné otázky

K dosažení výzkumného cíle jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku:

Jaká je informovanost flák 2. stupn základních –kol o problematice –ikany?

Díl í výzkumné otázky:

1. V dí respondenti, co je to –ikana a umí tento termín vlastními slovy vymezit? Povaflují respondenti –ikanu za závaflný problém?
2. Odkud mají respondenti informace o –ikan ?
3. V dí respondenti, pro dochází k –ikan ?
4. Které formy –ikany respondenti znají a ím se podle nich vyzna ují?
5. Informuje –kola respondenty o –ikan a jsou tyto informace respondenty ocen ny?
6. V dí respondenti, jak by se dalo p edcházet –ikan ? Odkud mají informace o prevenci –ikany a jak hodnotí její p ínos?
7. Pofládali by respondenti o pomoc dosp lou osobu p i podez ení na výskyt –ikany i vlastní zku–eností se –ikanou a v dí, na koho by se mohli obrátit s fládostí o pomoc?

4.4 Volba výzkumné strategie, metod a technik

S ohledem na stanovené cíle byl zvolen kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření. Cílem kvantitativního výzkumu je popsat zkoumanou oblast. Je zaměřen na velké množství respondentů, kteří odpovídají na otázky. Jako metoda sběru dat byl zvolen anonymní dotazník. Ten obsahoval celkem 19 otázek, které se dělily na otevřené, uzavřené a polootevřené. Dle Chrásky (2007, s. 163) *šje dotazník soustava p edem p ipravených a pe liv formulovaných otázek, které jsou promyšlen se azeny a na které respondent odpovídá písemn ě.*

4.5 Výzkumný vzorek a způsob jeho výběru

Výzkumný vzorek jsem si stanovila na základě předem určených kritérií. Muselo se jednat o třídy 2. stupně základních škol (6., 7., 8., a 9. třída). Vybrala jsem si Základní školu, která sídlí na Mariánském náměstí v Uherském Brodě. Oslovila jsem paní výchovnou poradkyni pro 2. stupeň Mgr. Blanku Kázeňovou, které jsem dala ješit před samotným vyplněním dotazníku informace. Zároveň s tím jsem jí předala Informované souhlasy pro rodiče třídy, které bylo nutné podepsat a vrátit zpět. Následně byly výchovnou poradkyní dány rozdány anonymní dotazníky. Příloha 1 a 2 obsahuje Informovaný souhlas a vzorový dotazník.

Předpokládala jsem výzkumný vzorek minimálně 120 respondentů. K jeho výběru jsem použila účelový výběr, který reprezentuje pouze určitou, jasně definovanou část populace, v mém případě třídy 2. stupně základních škol.

4.6 Pilotní ověření dotazníku

Před samotným zahájením výzkumného šetření jsem provedla pilotní ověření zkonstruovaného dotazníku. Oslovila jsem třídu 9. třídy Základní školy červená cesta v Kunovicích, které splňovaly požadovaná kritéria pro výzkumný soubor. Pořádala jsem je o osobní setkání, na kterém jsem jim vysvětlila, co po nich potřebují. Po vyplnění anonymních dotazníků jsme vedly dialog na téma mého výzkumu. Způsobem vazbou mi bylo to, že jim byl dotazník jasný a srozumitelný. Po následném zpracování dotazníků jsem vyvodila závěr, že je dotazník dobře vypracovaný.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Na následujících stránkách jsou graficky vyjádřeny výsledky dotazníkového šetření. Se těmi Informovanými souhlas a vyplněnými dotazníky jsem zjistila, že se mi vrátilo 114 Informovaných souhlas a 122 dotazníků. Jelikož jsou dotazníky anonymní, nelze 8 dotazníků bez Informovaného souhlasu vyadit. Celkový počet zpracovaných dotazníků je 122. Bohužel ne všichni lidé odpověděli na všech 19 otázek v dotazníku, tudíž v některých otázkách pracuji s nižším číslem respondentů než 122. Ponevadž jsem nebyla u distribuce osobně přítomná, nedokázala jsem ovlivnit dokonalé zpracování dotazníků.

5.1.1 Dotazník

Otázka . 1: Jaké je pohlaví respondentů ?

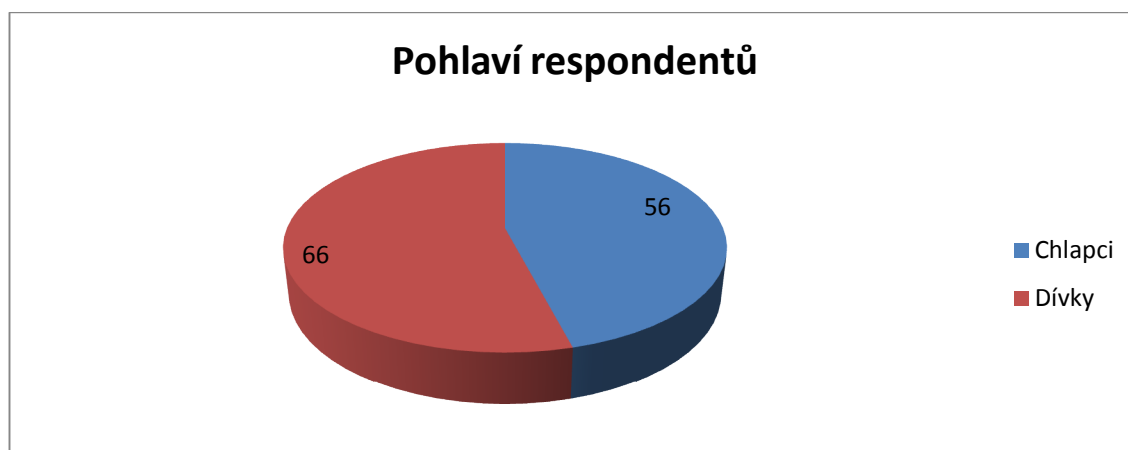
Tabulka . 1 a graf . 1 předkládá složení respondentů na základě jejich pohlaví. Poměr chlapců a dívek je téměř totožný. Chlapců se zúčastnilo 46% a dívek 54%.

Tabulka . 1: Pohlaví respondentů

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Chlapec	56	46
Dívka	66	54
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 1: Pohlaví respondentů

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 2: Do kolikáté třídy chodí-?

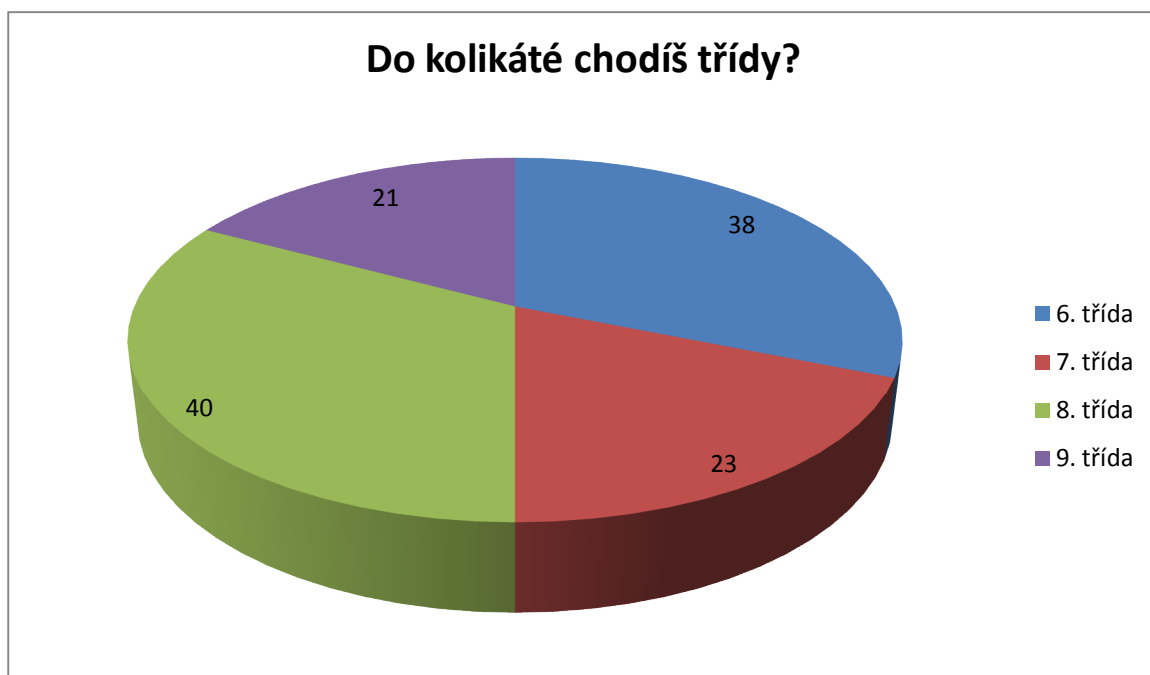
Tabulka . 2 a graf . 2 uvádí, do kolikáté třídy respondenti chodí. Nejvíce respondentů - 33% je z 8. třídy a nejmén respondentů - 17% je z 9. třídy.

Tabulka . 2: Do kolikáté třídy respondenti chodí

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
6. třída	38	31
7. třída	23	19
8. třída	40	33
9. třída	21	17
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 2: Do kolikáté třídy respondenti chodí

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 3: Víš, co znamená slovo šikana?

Tabulka . 3 a graf . 3 uvádí, kolik respondent ví, co znamená slovo šikana. Z výzkumu vyplynulo, že 100% respondent ví, co slovo šikana znamená.

Tabulka . 3: Víš, co znamená slovo šikana

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	122	100
Ne	0	0
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 3: Víš, co znamená slovo šikana

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 4: Pokud ANO, napiš, co si pod slovem šikana představuje–

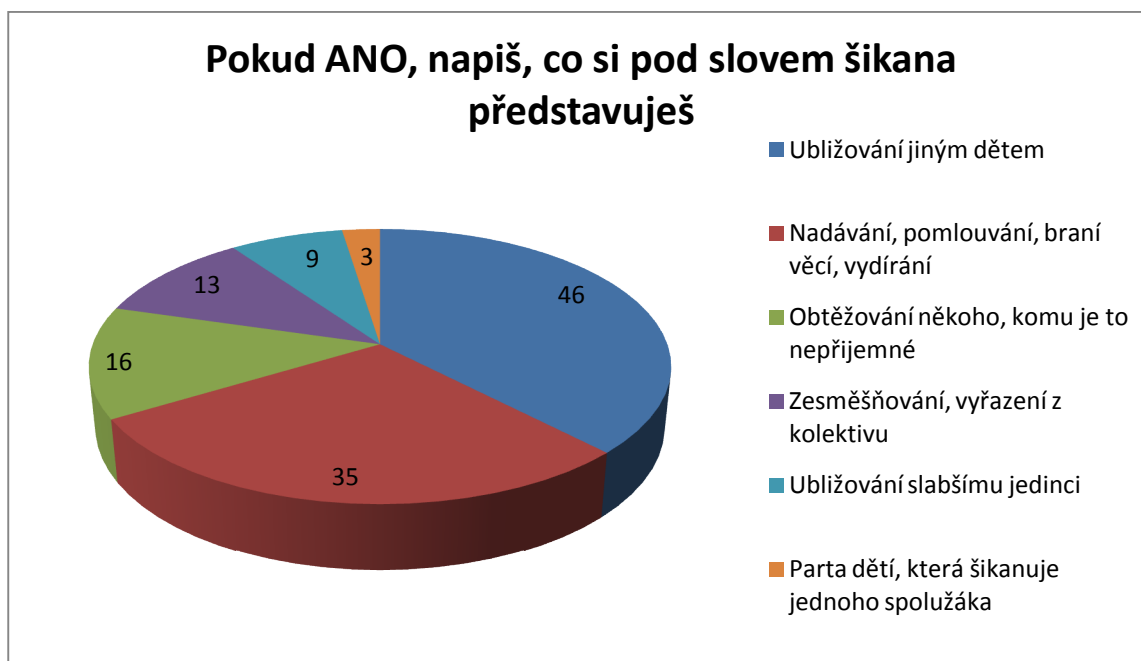
Tabulka . 4 a graf . 4 vyjadřuje představu respondentů o slově šikana. Nejvíce respondentů odpovědělo - 38%, že si pod slovem šikana představují ubližování jiným dětem. Nejméně respondentů odpovědělo - 2%, že si pod slovem šikana představuje partu dětí, které šikají jednoho spolužáka.

Tabulka . 4: Představa respondentů o slově šikana

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ubližování jiným dětem	46	38
Nadávání, pomlouvání, brání věcí, vydírání	35	29
Obtěžování někoho, komu je to nepříjemné	16	13
Zesměšňování, vyřazení z kolektivu	13	11
Ubližování slabšímu jedinci	9	7
Parta dětí, která šiká jednoho spolužáka	3	2
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 4: Představa respondentů o slově šikana

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 5: Myslí–si, že je –ikana vážný problém?

Tabulka . 5 a graf . 5 uvádí, kolik respondent si myslí, že je –ikana vážný problém a kolik respondent si myslí, že –ikana vážný problém není. Z dotazník vyplývá, že 96% respondent si myslí, že je –ikana vážný problém.

Tabulka . 5: Myslí–si, že je –ikana vážný problém

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	117	96
Ne	5	4
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 5: Myslí–si, že je –ikana vážný problém

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 6: Zdůvodni svou odpověď v položce . 5:

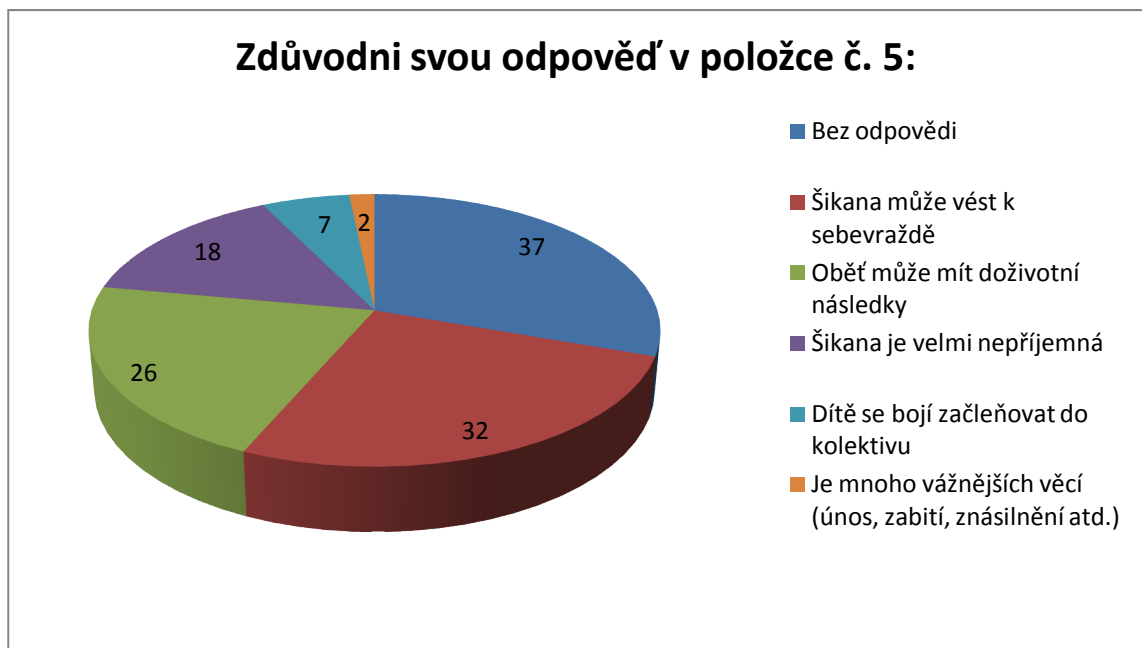
Tabulka . 6 a graf . 6 rozvádí odpovědi z polofky . 5. Nejvíce respondentů na tuto otázku neodpovědělo - 30%. V zápatí na to odpovědělo 32 respondentů - 26%, kteří říkají, že šikana může vést k sebevraždě. Pouze 2 respondenti uvedli - 2%, že je mnoho vážnějších věcí (únos, zabití, znásilnění atd.).

Tabulka . 6: Zdůvodnění odpovědí z polofky . 5

Odpověď	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Bez odpovědi	37	30
Šikana může vést k sebevraždě	32	26
Oběť může mít doživotní následky	26	21
Šikana je velmi nepříjemná	18	15
Dítě se bojí začleňovat do kolektivu	7	6
Je mnoho vážnějších věcí (únos, zabití, znásilnění atd.)	2	2
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 6: Zdůvodnění odpovědí z polofky . 5

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 7: Odkud máš nejvíce informací o šikaně ?

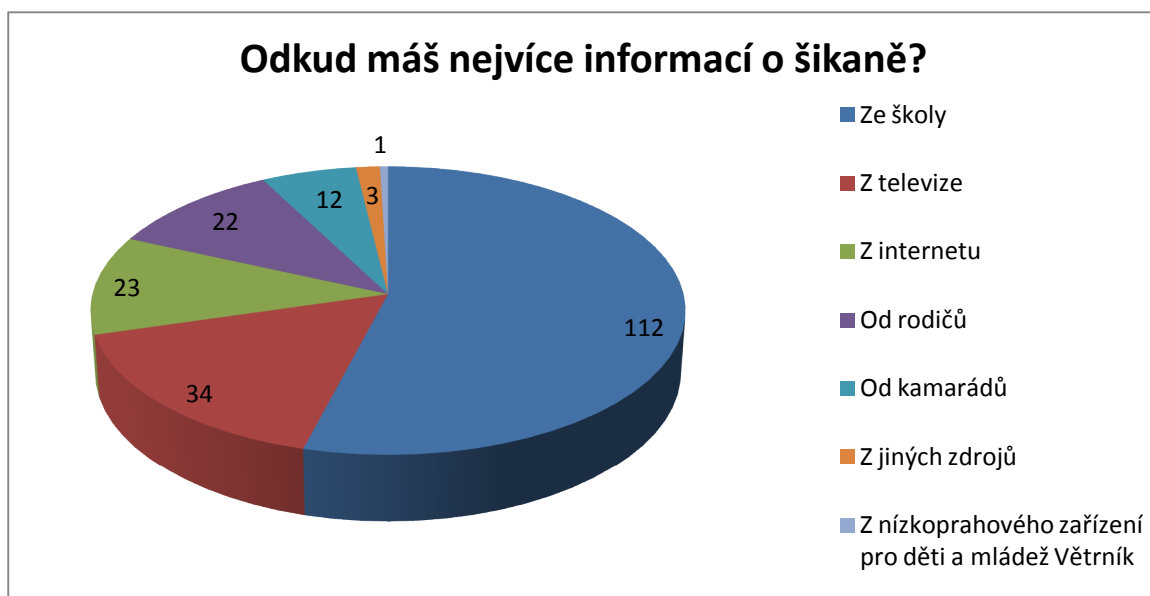
Tabulka . 7 a graf . 7 uvádí, odkud mají respondenti nejvíce informací o šikaně . U této otázky mohli respondenti odpovědět na více variant. Z dotazníku vyplývá, že nejvíce informací o šikaně mají respondenti ze školy - 92%.

Tabulka . 7: Odkud mají respondenti nejvíce informací o šikaně

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ze školy	112	92
Z televize	34	28
Z internetu	23	19
Od rodičů	22	18
Od kamarádů	12	10
Z jiných zdrojů	3	2
Z nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Větrník Uherský Brod	1	1
Celkem	207	170

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 7: Odkud mají respondenti nejvíce informací o šikaně

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 8: Pro si myslí-, že dochází k šikaně ?

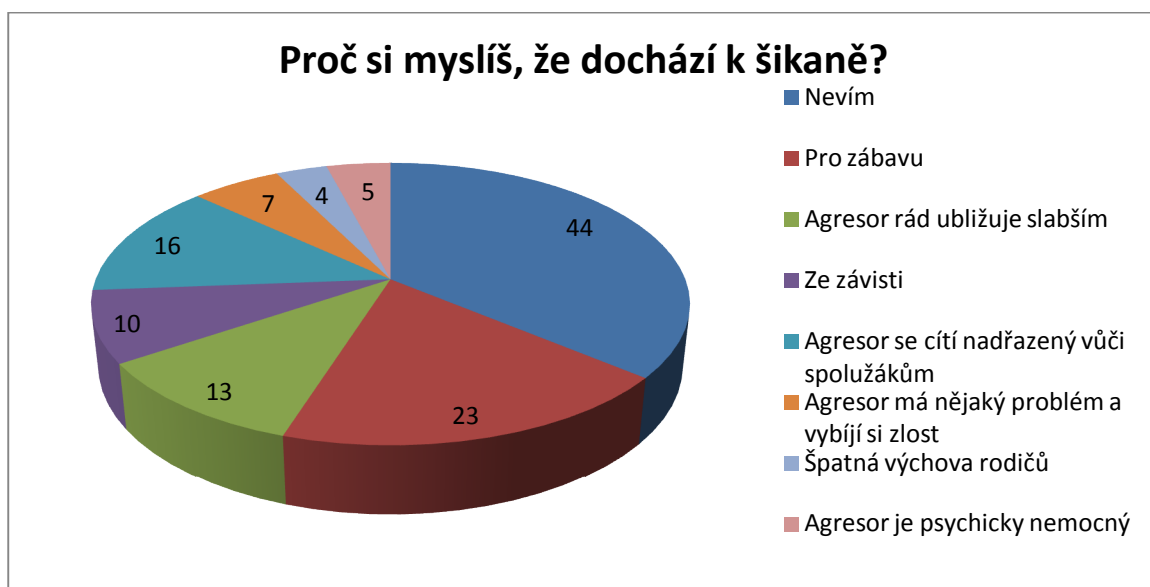
Tabulka . 8 a graf . 8 uvádí, pro si respondenti myslí, že dochází k šikaně . Nejvíce respondent neví, pro dochází k šikaně - 36%. V záp tít na to uvedlo 23 respondent - 19%, že k šikaně dochází pro zábavu.

Tabulka . 8: Zdrovn ní odpov di, pro dochází k šikaně

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Nevím	44	36
Pro zábavu	23	19
Agresor rád ubližuje slab-ím	13	11
Ze závisti	10	8
Agresor se cítí nad azený v í spolufák m	16	13
Agresor má n jaký problém a vybíjí si zlost	7	6
Špatná výchova rodi	4	3
Agresor je psychicky nemoc-ný	5	4
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 8: Zdrovn ní odpov di, pro dochází k šikaně

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 9: Které děti jsou podle tebe nej častěji ohroženy šikanou?

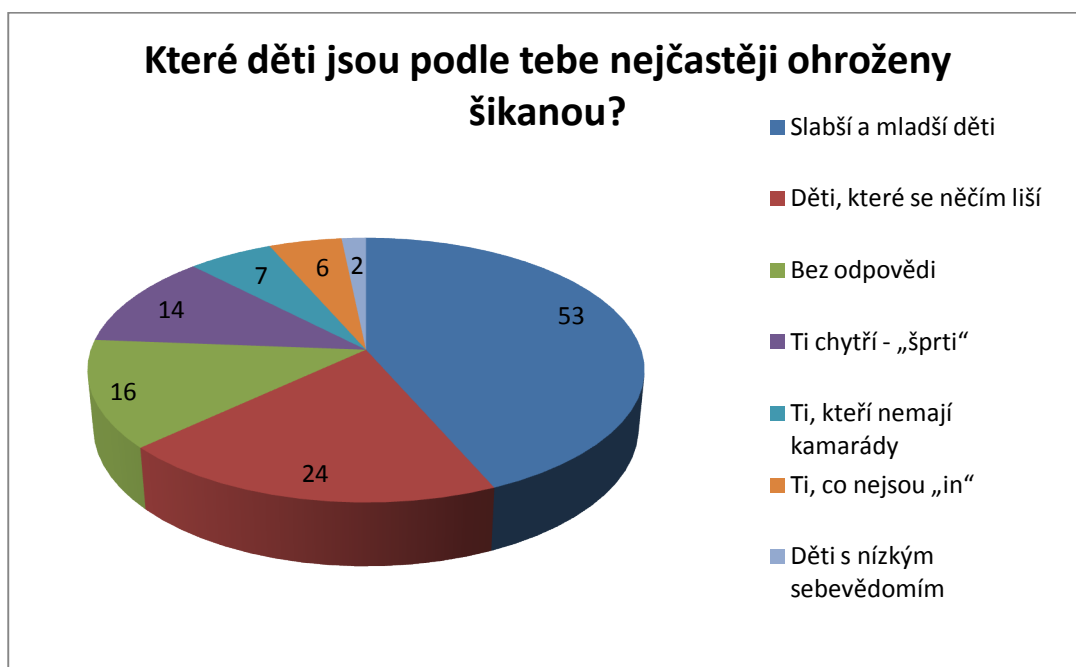
V tabulce . 9 a grafu . 9 respondenti definují ob t i šikanou. Nejvíce respondent uvedlo - 43%, že jsou nej častěji ohroženy šikanou slabší a mladší děti. Pouze dva respondenti uvedli - 2%, že šikanou jsou nej častěji ohroženy děti s nízkým sebev domím.

Tabulka . 9: Děti, které jsou ohroženy šikanou

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Slabší a mladší děti	53	43
Děti, které se něčím liší	24	20
Bez odpovědi	16	13
Čtyřlístky - „šprti“	14	11
Děti, kteří nemají kamarády	7	6
Děti, co nejsou „in“	6	5
Děti s nízkým sebev domím	2	2
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 9: Děti, které jsou ohroženy šikanou

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 10: Jak se chováním projevují děti, které jsou šikanovány?

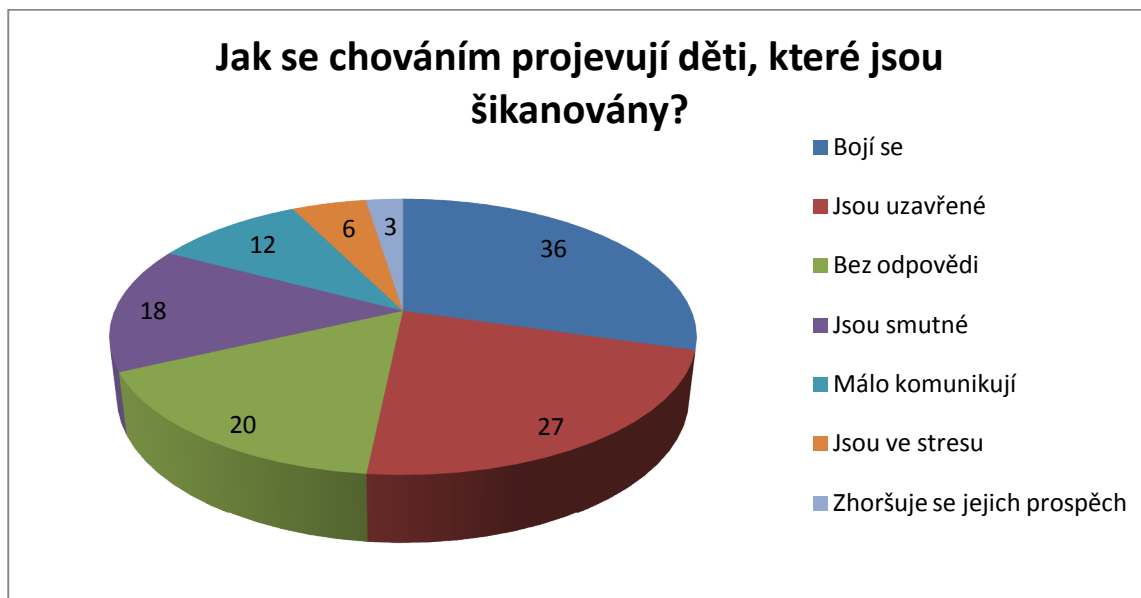
Tabulka . 10 a graf . 10 sd luje r zné odpov di respondent ohledn projev šikanova-
ných d tí. Respondenti uvád jí 7 druh odpov dí. Nejvíce respondent si myslí - 30%, že
d tí, které jsou šikanovány se bojí. Na druhém míst v tabulce respondenti uvád jí - 22%,
že šikanované d tí jsou uzav ené.

Tabulka . 10: Projevy šikanovaných d tí

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Bojí se	36	30
Jsou uzav ené	27	22
Bez odpov dí	20	16
Jsou smutné	18	15
Málo komunikují	12	10
Jsou ve stresu	6	5
Zhor-uje se jejich prosp ch	3	2
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 10: Projevy šikanovaných d tí

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 11: O které form –ikany jsi ufl sly–el/a?

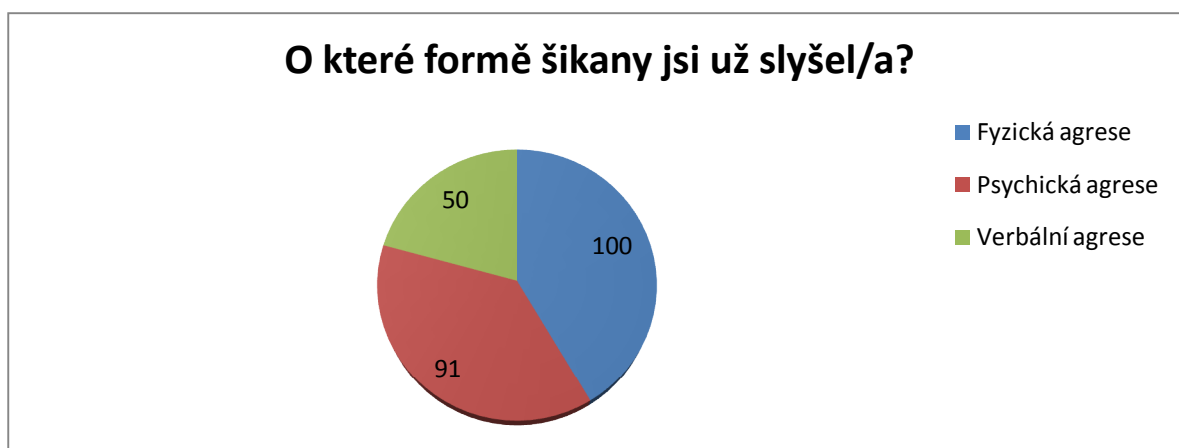
Otázka . 11 a graf . 11 sd luje, o které form –ikany respondenti ufl sly–eli. Zde mohli odpovídat na více variant. V t–ina respondent sly–ela o fyzické i psychické agresí, o verbální agresí sly–elo pouze 41% d tí. Tabulka . 11.1 uvádí, ím se dle respondent vyzna ují jednotlivé typy agrese.

Tabulka . 11: O které form –ikany respondenti ufl sly–eli

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Fyzická agrese	100	82
Psychická agrese	91	75
Verbální agrese	50	41
Celkem	241	198

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 11: O které form –ikany respondenti ufl sly–eli

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Tabulka . 11.1: ím se dle respondent vyzna ují jednotlivé typy agrese

ím se dle tebe vyzna uje fyzická agrese	Bití, strkání, ubliřování, braní v cí
ím se dle tebe vyzna uje psychická agrese	Nadávání, poniflování, vydírání
ím se dle tebe vyzna uje verbální agrese	Slovní napadání, posmívání, nadávání

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 12: Vypráví si ve škole s Vámi někdo o šikaně ?

Tabulka . 12 a graf . 12 sd luje, zda si s respondenty vypráví ve škole někdo o šikaně . Se 73% respondent si někdo ve škole o šikaně vypráví, s 24% respondent si o šikaně ve škole nevypráví nikdo. A 3% respondent neodpověd lo na otázku.

Tabulka . 12: Sd luje, jestli si s respondenty někdo ve škole vypráví o šikaně

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	89	73
Ne	29	24
Bez odpovědi	4	3
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 12: Sd luje, jestli si s respondenty někdo ve škole vypráví o šikaně

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 13: Byl/a jsi n kdý na p edná-ce i besed na téma -íkana?

Tabulka . 13 a graf . 13 p edkládá odpov di respondent , zda byli n kdý na besed i p edná-ce na téma -íkana. P eválná v t-ina - 84% se p edná-ky, i besedy na toto téma zú astnila.

Tabulka . 13: Ú ast respondent na besed i p edná-ce na téma -íkana

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	102	84
Ne	20	16
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 13: Ú ast respondent na besed i p edná-ce na téma -íkana

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 14: Pokud ANO, napiš, co považuješ za přínos této přednášky

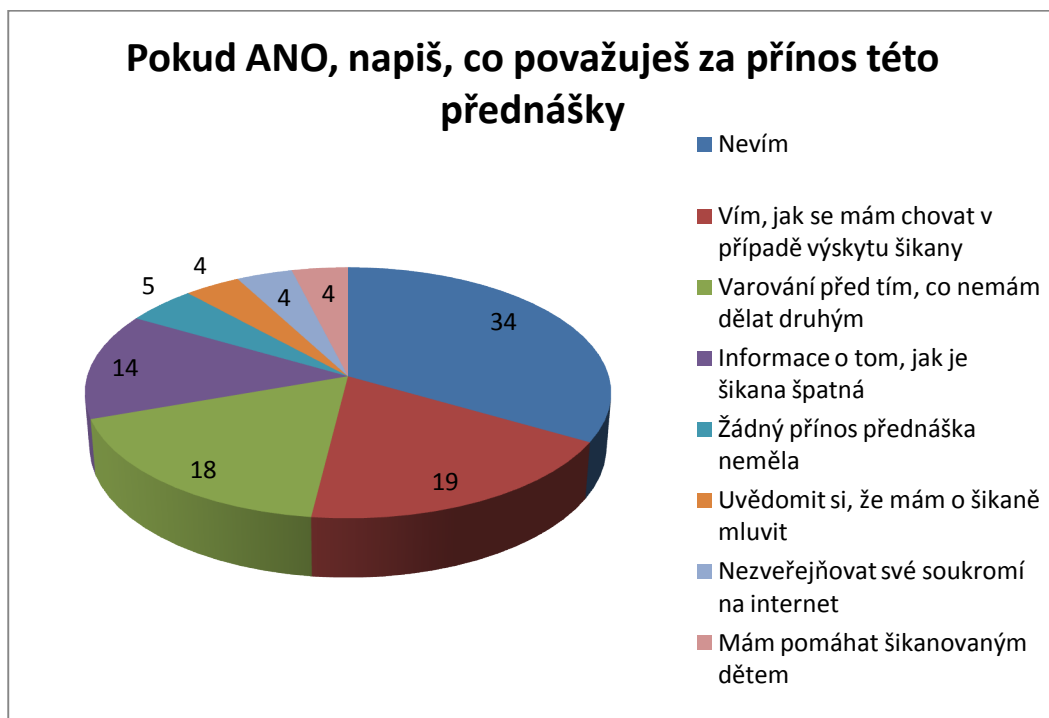
Tabulka . 14 a graf . 14 promítá odpovědi respondentů, kteří byli někdy na přednášce na téma -íkana. Níže je uvedeno, co považují respondenti za přínos této přednášky.

Tabulka . 14: Přínos přednášky u zúčastněných respondentů

Odpověď	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Nevím	34	33
Vím, jak se mám chovat v případě výskytu -íkany	19	19
Varování před tím, co nemám dělat druhým	18	18
Informace o tom, jak je -íkání -patná	14	14
řádný přínos přednáška neměla	5	5
Uvědomit si, že mám o -íkan mluvit	4	3
Nezveřejňovat své soukromí na internet	4	3
Mám pomáhat -íkanovaným dětem	4	3
Celkem	102	98

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 14: P řínos p edná-ky u zú astn ých respondent

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Otázka . 15: Pokud jsi ještě nebyl/a na přednášce či besedě o šikaně, měl/a bys zájem absolvovat tuto přednášku?

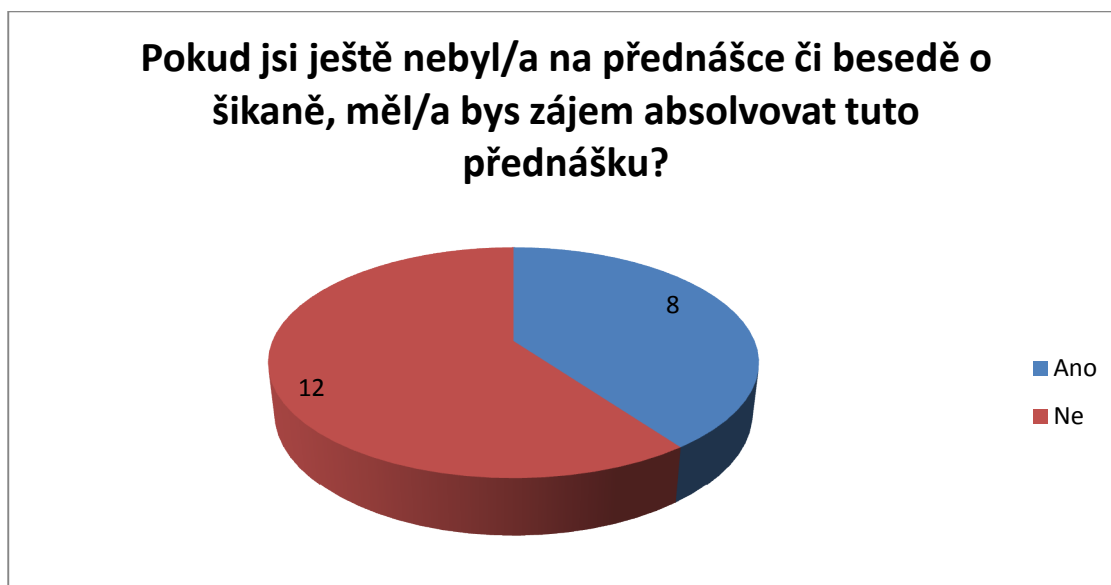
Tabulka . 15 a graf . 15 zkoumá zájem o přednášku či besedu na téma šikana u respondentů, kteří se jí ještě nezúčastnili. O tuto přednášku či besedu měla zájem méně než polovina respondentů - 40%.

Tabulka . 15: Zájem respondentů o přednášku či besedu na téma šikana

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	8	40
Ne	12	60
Celkem	20	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 15: Zájem respondentů o přednášku či besedu na téma šikana

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 16: Pokud bys měl/a podezření, že je někdo z tvých spolužáků anebo kamarádů šikanovaný, nebo jsi byl/a svědkem šikany, řekl/a bys to někomu z dospělých?

Otázka . 16 a graf . 16 uvádí počet respondentů, kteří by informovali někoho z dospělých v případě, že by měli podezření na šikanu u kamarádů i spolužáků, nebo by sami byli svědky šikany.

Tabulka . 16: Počet respondentů, kteří by informovali dospělé při podezření na šikanu i by byli svědky šikany

Odpověď	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Ano	102	84
Ne	18	15
Bez odpovědi	2	1
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 16: Počet respondentů, kteří by informovali dospělé při podezření na šikanu i by byli svědky šikany

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

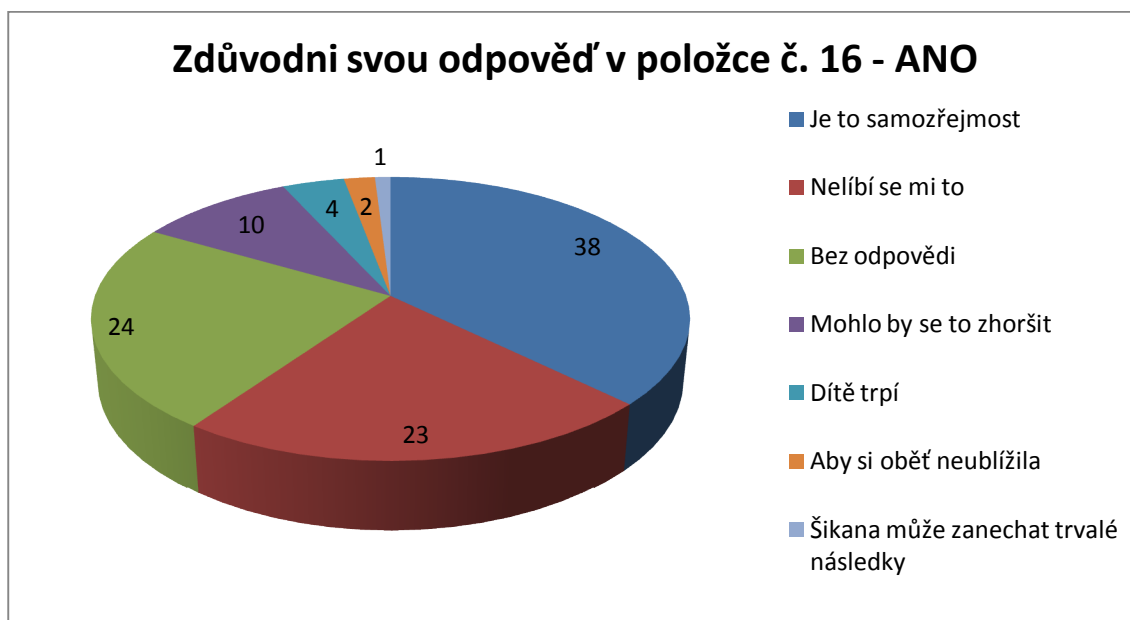
Tabulka . 17: Zdůvodni svou odpověď v položce . 16

V tabulce . 17 a grafu . 17 zdůvodnili respondenti svou odpověď v položce . 16. Z celkového počtu 102 respondentů odpovědělo 36% respondentů, že je samozřejmost říci o šikaně někomu z dospělých.

Tabulka . 17: Zdůvodnění odpovědi ANO v položce . 16

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Je to samozřejmost	38	36
Nelíbí se mi to	23	23
Bez odpovědi	24	24
Mohlo by se to zhoršit	10	10
Dítě trpí	4	4
Aby si oběť neublížila	2	2
Šikana může zanechat trvalé následky	1	1
Celkem	102	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 17: Zdůvodnění odpovědi ANO v položce . 16

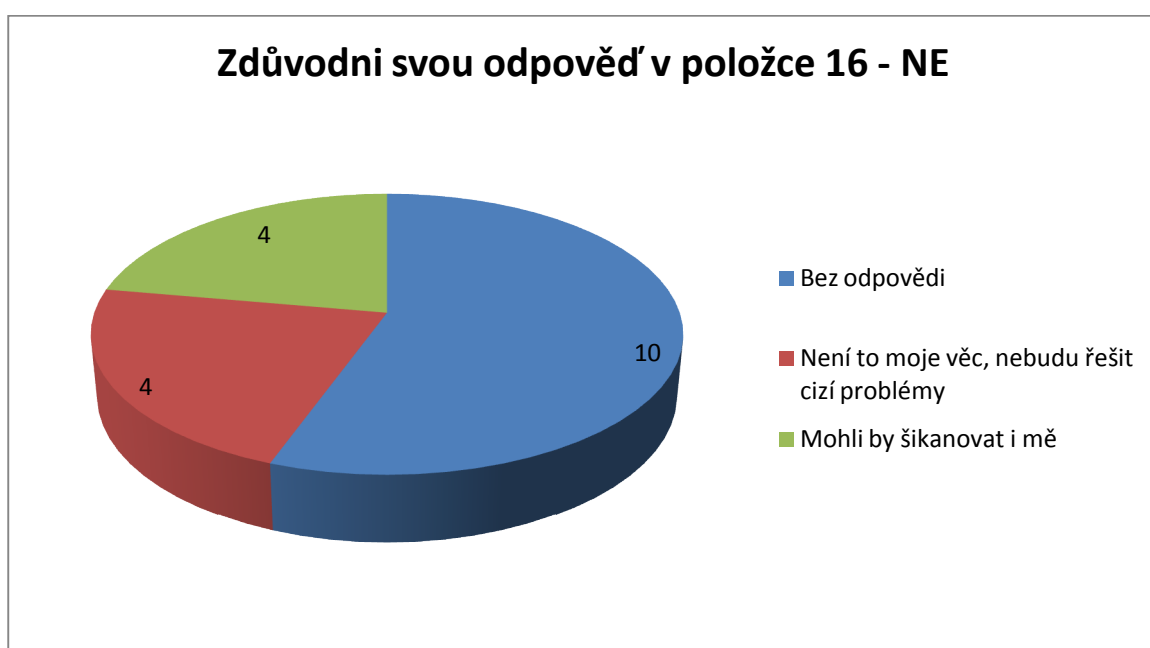
(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Tabulka . 17.1: Zdůvodnění odpovědi NE v položce . 16

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Bez odpovědi	10	56
Není to moje věc, nebudu řešit cizí problémy	4	22
Mohli by šikanovat i mě	4	22
Celkem	18	100

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 17.1: Zdůvodnění odpovědi NE v položce . 16

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 18: Za kým bys šel/šla s prosbou o pomoc, pokud bys byl/a obětí šikany?

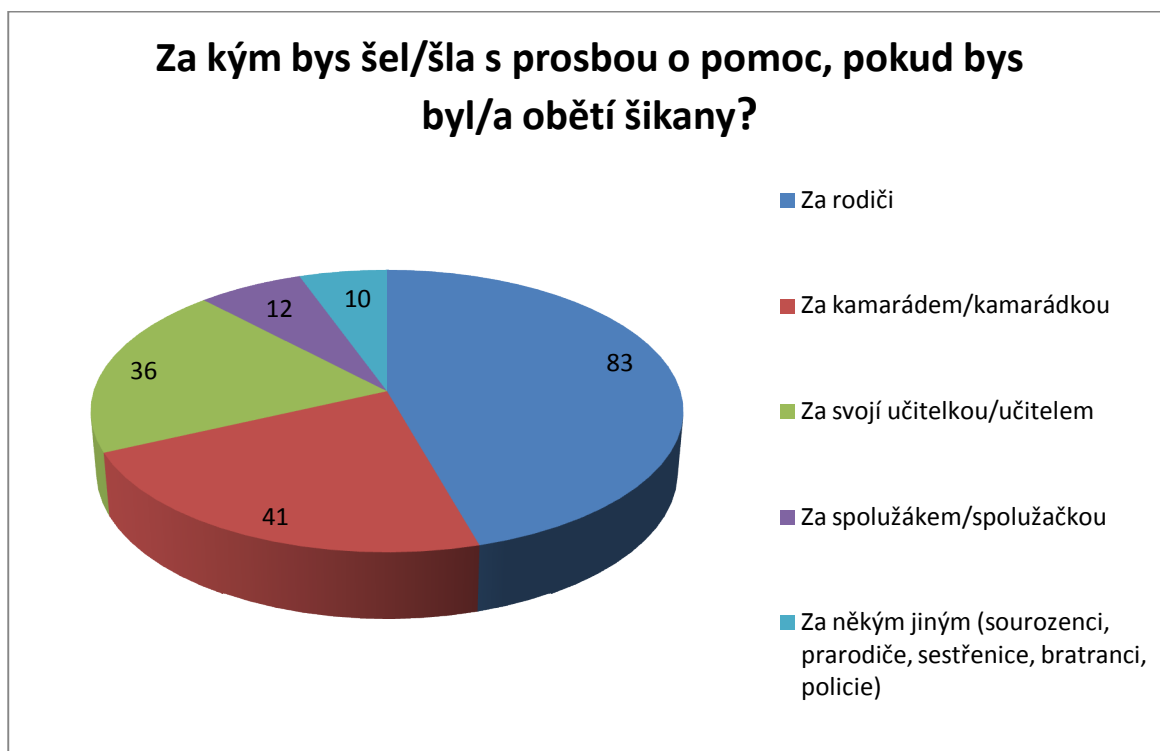
Tabulka . 18 a graf . 18 znázorňuje, za kým by šli respondenti s prosbou o pomoc v případě, že by se stali obětí šikany. U této otázky mohli respondenti odpovědět na více variant. Z tabulky vyplývá, že nejvíce respondenti šli za rodiči - 68%.

Tabulka . 18: Za kým by šli respondenti, pokud by byli obětí šikany

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Za rodiči	83	68
Za kamarádem/kamarádkou	41	34
Za svojí učitelkou/učitelem	36	30
Za spoluzákem/spoluzáčkou	12	10
Za někým jiným (sourozenci, prarodiče, sestřenice, bratřenci, policie)	10	8
Celkem	182	150

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Graf . 18: Za kým by šli respondenti, pokud by byli obětí šikany

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

Otázka . 19: Jak si myslí-, že by se dalo -íkan p edcházet?

Tabulka . 19 a graf . 19 znázor ůje názor respondent ů, jak by se dalo p edcházet -íkan . Z celkového po tu respondent ů uvedlo 50 %, že neví, jak by se dalo -íkan p edcházet. Domnívám se, že toto procento je velmi vysoké.

Tabulka . 19: Jak by se dalo p edcházet -íkan dle respondent ů

Odpov	Absolutní etnost	Relativní etnost v %
Nevím	60	50
Íkan nelze p edcházet	15	12
Nevy nívat z kolektivu	10	8
Íct o tom dosp lým	9	7
Bránit se	6	5
Neprovokovat ostatní	5	4
Potrestat agresora (d tka editele)	4	3
Nechodit do -koly	3	2
Trávit volný as se spo- lufáky, nebo u íteli	4	3
Ne-íkanovat	2	2
Mohlo by se to zhor-ít	2	2
P edná-ky o -íkan	2	2
Celkem	122	100

(Zdroj: Autor bakalá ské práce, 2016)

Graf . 19: Jak by se dalo předcházet šikaně dle respondentů

(Zdroj: Autor bakalářské práce, 2016)

5.2 Shrnutí výsledk

Z výše uvedených otázek nám vyplývá, že se výzkumu zúčastnilo celkem 122 respondentů, z toho 56 chlapců a 66 dívek. Respondenti byli žáci 6., 7., 8., a 9. třídy Základní školy Mariánské náměstí v Uherském Brodě. Níže jsou rozepsány jednotlivé výzkumné otázky se zjištěnými odpověďmi.

Dílí výzkumné otázky:

1. Vídí respondenti, co je to šikana a umí tento termín vlastními slovy vymezit? Považují respondenti šikanu za závažný problém?

Z dotazníkového šetření vyplývá, že 100% respondentů ví, co znamená slovo šikana. 38% si myslí, že šikana je ublížování jiným dětem, 29% si myslí, že je šikana nadávání, pomlouvání, braní v cíl a vydírání ostatních dětí. 13% považuje za šikanu obtěžování někoho, komu je to nepříjemné. 11% považuje za šikanu zesměšňování a vyhození z kolektivu. 7% chápe šikanu jako ublížování slabšímu jedinci, 2% si představuje šikanu, jako partu dětí, která šikane jednoho spolužáka. 96% uvedlo, že je šikana vážný problém.

2. Odkud mají respondenti informace o šikaně?

92% respondentů má nejvíce informací o šikaně ze školy, 28% z televize, 19% z internetu, 18% od rodičů, 10% od kamarádů, 2% z jiných zdrojů a 1% z Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Vtrnčík Uherský Brod.

3. Vídí respondenti, proč dochází k šikaně?

36% respondentů neví, proč dochází k šikaně, dále si 19% myslí, že k šikaně dochází pro zábavu.

4. Které formy šikany respondenti znají a čím se podle nich vyznačují?

82% respondentů zná fyzickou agresi (dle nich se projevuje: bitím, strkáním, ublížováním a braním v cíl), 75% zná psychickou agresi (dle nich se projevuje nadáváním, ponižováním a vydíráním) a 41% zná verbální agresi (dle nich se projevuje slovním napadáním, posmíváním a nadáváním).

5. Informuje kole respondenty o úniku , a jak jsou tyto informace respondenty oceněny?

73% respondentů odpovědělo, že si s nimi ve kole někdo vypráví o úniku . 84% se zúčastnilo besedy i přednášky na téma úniku. Bohužel 33% respondentů neví, jaký je přínos této besedy i přednášky.

6. V dí respondentů, jak by se dalo přecházet úniku ? Odkud mají informace o prevenci úniků a jak hodnotí její přínos?

84% respondentů bylo na přednážce i besedě na téma úniku, z toho 33% respondentů neví, jaký byl přínos této přednášky. 50% respondentů neví, jak by se dalo úniku přecházet.

7. Poptávali by respondenti o pomoc dospělé osobu při podezření na výskyt úniků i vlastní zkušenosti se únikem a v dí, na koho by se mohli obrátit s žádostí o pomoc?

84% respondentů by šlo o výskyt úniků někomu z dospělých, z toho by šlo 68% za rodiče.

5.3 Doporučení pro praxi

Jelikož velký počet respondentů vynechávalo otázky, nebo odpovídali neví, usuzuji, že informovanost lidí o problematice úniků je na nízké úrovni. Je důležité zvýšit znalosti lidí 2. stupně základních škol o problematice úniků. Děti by měly být zapojovány do boje proti úniku . Mám pocit, že by bylo velmi vhodné začlenit do boje proti úniku také rodiče těchto lidí . Dále bych doporučovala aplikovat více přednášek na toto téma. O úniku by se neměl nikdo bát mluvit, děti by měly také vědět, kde končí hranice mezi káďlením a únikem. Je možné, že by se úniku dalo lépe přecházet zavedením kamer do škol, i nošením školních uniforem. Nejdůležitějším je posilování dobrých vztahů v kolektivu.

ZÁV R

Cílem mojí bakalářské práce bylo zjistit, jaké mají fláci 2. stupn základních kol informace o problematice ikany.

Teoretická ást popisuje charakteristiku jedinc v období starého kolního v ku, ikanu v prost edí základní koly a také prevenci a e-ení ikany v prost edí základní koly.

Úkolem praktické ásti této práce bylo provést dotazníkové et ení, díky kterému jsem zjistila, jaké mají fláci 2. stupn základních kol informace o projevech, formách a mofnostech prevence ikany. P edvýzkum byl uskute n n na Základní kole červená cesta v Kunovicích a výzkum na Základní kole Mariánské nám stí v Uherském Brod .

Nejvíce informací o ikan mají fláci ze koly. Z výsledk et ení jsem dosp la k záv ru, že tém v-ichni fláci v dí, že je ikana vážný problém. Ov-em, kdyfl se je zeptáme na zd vodn ní, pro je ikana vážný problém, tak tém 1/3 t chto flák není schopná tuto odpov definovat. K e-ení ikany zaujímají fláci odli-né postoje. V p ípad , že by se stali ob tí ikany, v dí v-ichni fláci, za kým by li s prosbou o pomoc.

Domnívám se, že fláci 2. stupn základních kol mají nedostate né informace o ikan . Doporu ovala bych zvý-it po et p edná-ek téma ikana a zavedla bych ob asné t ídnické hodiny na toto téma.

Ikana se bohufl v posledních letech velmi roz-í ila. Není to jen problém mezi agresorem a ob tí, týká se to nás v-ech a celé na-í spole nosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení škody ve škole*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003, 197 s. Pedagogika (ISV). ISBN 80-86642-08-9.
- BRAUN, Richard, Dana MARKOVÁ a Jana NOVÁKOVÁ. *Praktikum školní psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 214 s. ISBN 978-80-262-0176-2.
- COREY, Gerald a Marianne Schneider COREY. *I never knew I had a choice: explorations in personal growth*. 8th ed. Belmont, CA: Thomson/Brooks/Cole, c2006. ISBN 0534607861.
- APEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1718-0.
- FIELD, Evelyn M. *Jak se bránit škodlivým : praktický rádce pro děti, rodiče a učitele*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2009, 311 s. ISBN 978-80-249-1176-2.
- GAJDOŠOVÁ, Eva a Gabriela HERÉNYIOVÁ. *Rozvíjení emoční inteligence žáků : prevence šikanování, intolerance a násilí mezi dospívajícími*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 324 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7367-115-8.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, 256 s. ISBN 80-7367-014-3.
- KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k řešení škody*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 332 s. ISBN 978-80-7367-871-5.
- KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 151 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-945-3.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍKOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LANGOVÁ, Marta. *Psychologické aspekty školního poradenství*. 1. vyd. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2005, 192 s. ISBN 80-7044-719-2.
- LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 28 s. ISBN 80-86991-65-2.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita –kolní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015, 190 stran. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.

MATTHEWS, Julie a Andrew MATTHEWS. *Stop –ikan !*. Vydání první. Jihlava: Baroque Partners s.r.o., 2015, 160 stran. ISBN 978-80-87923-06-1.

PÖTHE, Petr. *Dítě v ohrožení*. 2., rozšíř. vyd. Praha: Nakladatelství G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8.

ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOUŠOVÁ. *Jak na –ikanu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 155 s. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.

SPÁLKOVÁ, Dája. *Minimalizace –ikany: shrnutí pilotního projektu : 2005-2007 : [informační a propagační brožurka]*. 1. vyd. Kladno: Aisis, 2008, 68 s. ISBN 978-80-904071-2-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 978-80-246-0841-9.

VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ. *Minimalizace –ikany: praktické rady pro rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 147 s. ISBN 978-80-7367-611-7.

Seznam použitých internetových zdroj

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. [online]. Poslední revize: 26.4.2004 [citováno 8.2.2016]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále

ADHD porucha pozornosti s hyperaktivitou

SEZNAM TABULEK A GRAF

Tabulka: Mezinárodní srovnání zemí ve výskytu domácího násilí dle Todd Migliaccio a Juliana Raskauskas (2015, s. 33)

Tabulka . 1: Pohlaví respondent

Tabulka . 2: Do kolikáté třídy respondenti chodí

Tabulka . 3: Víte, co znamená slovo násilník

Tabulka . 4: Představa respondentů o slovu násilník

Tabulka . 5: Myslíte si, že je násilník vážný problém

Tabulka . 6: Zdrohování odpovědi z polovky . 5

Tabulka . 7: Odkud mají respondenti nejvíce informací o násilník

Tabulka . 8: Zdrohování odpovědi, proč dochází k násilník

Tabulka . 9: Dítě, které jsou ohroženy násilníkem

Tabulka . 10: Projevy násilníkových dětí

Tabulka . 11: O které formy násilníky respondenti ušli slyšeli

Tabulka . 11.1: Čím se dle respondentů vyznačují jednotlivé typy agresora

Tabulka . 12: Sdělíte, jestli si s respondenty někdo ve škole vypráví o násilník

Tabulka . 13: Účast respondentů na besedě, i přednášce na téma násilník

Tabulka . 14: Přítomnost přednášky u zúčastněných respondentů

Tabulka . 15: Zájem respondentů o přednášku i besedu na téma násilník

Tabulka . 16: Počet respondentů, kteří by informovali dospělého o podezření na

násilníkem i by byli svými dětmi násilníky

Tabulka . 17: Zdroj vodní odpovědi ANO v polovině . 16

Tabulka . 17.1: Zdroj vodní odpovědi NE v polovině . 16

Tabulka . 18: Za kým by –li respondenti, pokud by byli obětiví –ikany

Tabulka . 19: Jak by se dalo předcházet –ikan dle respondent

Graf . 1 : Pohlaví respondent

Graf . 2: Do kolikáté třídy respondenti chodí

Graf . 3: Ví–, co znamená slovo –ikana

Graf . 4: Představa respondent o slovo –ikana

Graf . 5: Myslí–si, že je –ikana vážný problém

Graf . 6: Zdroj vodní odpovědi z polovky . 5

Graf . 7: Odkud mají respondenti nejvíce informací o –ikan

Graf . 8: Zdroj vodní odpovědi, proč dochází k –ikan

Graf . 9: Dětí, které jsou ohroženy –ikanou

Graf . 10: Projevy –ikanovaných dětí

Graf . 11: O které formy –ikany respondenti uhl sly–eli

Graf . 12: Sdílí, jestli si s respondenty někdo ve škole vypráví o –ikan

Graf . 13: Účast respondent na besedě i přednášce na téma –ikana

Graf . 14: Přínos přednášky u zúčastněných respondent

Graf . 15: Zájem respondent o přednášku i besedu na téma –ikana

Graf . 16: Počet respondent , kteří by informovali dospělé o podezření na –ikanu i by byli sv dci –ikany

Graf . 17: Zd vodn ní odpov di ANO v polofce . 16

Graf . 17.1: Zd vodn ní odpov di NE v polofce . 16

Graf . 18: Za kým by -li respondenti, pokud by byli ob tí -ikany

Graf . 19: Jak by se dalo p edcházet -ikan dle respondent

SEZNAM P ÍLOHP íloha . 1: Informovaný souhlas**INFORMOVANÝ SOUHLAS**

Já, níže podepsaný/á, souhlasím s účastí mého dítěte na výzkumu, který se dotýká Informovanosti třetího stupně základních škol o problematice šikany.

Jeho učitelka, Zuzana Libosvárová / výchovná poradkyně, moje dítě seznámí s cíli a metodami výzkumu, včetně požadavku anonymity dotazníku.

Svým podpisem stvrzuji, že jsem informován/a o tom, že všechny získané údaje budou použity pro účely bakalářské práce učitelky.

Jméno, příjmení dítěte a podpis zákonného zástupce:

í ...

í í í í í í í í í í í í í í í í ..

Ví í í í í í í í í ..dní í í í í í .

